

Nova Prava

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Izhaja vsak četrtek. Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva
cesta 22, telef. št. 46-18. — Uprava: Knafljeva ulica 6,
telef. št. 81-22

Delavska izdaja
„DOMOVINE“

Naročnina celoletno Din 44.—, polletno 22.—, Račun
Poštne hranilnice — podružnica Ljubljana, št. 17.751.

Živel kralji!

Jugoslovanski narod je doživel nov veliki zgodovinski dan in ga pridružil svoji slavni zgodovini. Dne 27. marca t. l. je prevzel vladarske posle mladi kralj Peter II., kot naslednik Velikega kralja Aleksandra Zedinitelja. Ta dan je bila končana mučna stara doba, ki je ležala kot usodno zlo na jugoslovanskih narodih po tragični smrti Viteškega kralja Aleksandra. S tem dnem pa je nastopila nova slavna zgodovina, ki bo slavnější od preteklosti, ker bo polna še večjih zmag za svobodo in demokracijo in za lepoto ter za neokrnjenost domovine in države. Nova doba bo polna slavnih zmag za čast in slavo našega jugoslovanskega imena. Prišla je doba novega vsestranskega ustvarjanja na gospodarskem, kulturnem in socialnem polju. V ljudske vrste je prišel nov polet, ki hoče samo kvišku, mračnjaštvo se umika soncu, sebičnost dobroti, pokvarjenost poštenosti. Politične strasti in brezobzirna strankarska in osebna izkoriščanja morajo biti v korenini zatrta, ker so ta zla zasejala v naše plodne njive le premnogo strupenih semen. Priti mora čas, v katerem bo govorila samo resnica in pravica in v katerem bo veljala enakovrednost in enakopravnost vseh državljanov.

Celi deli naroda so bili izključeni iz občestva in odrečene so jim bile vse državljske pravice. Ta strašna borba je ustvarila mučenike, toda kri mučnikov je bila seme za nove junake.

Narod je obupaval, ko je gledal, da prihajajo od zunaj nad domovino težki oblaki in usodepolni dogodki. Ljudstvo je obšel strah, kaj bo prinesla bodočnost in če bo narod mogel biti velikim preizkušnjam kos.

Drveli smo proti prepadu v temne globine, iz katerih ni več izhoda.

V tej strašni temi je moralo vziti sonce, priti je moral odrešitelj. Ko je sila največja, je božja pomoč najbližja. Preko noči je vstal naš mladi kralj, s krepko gesto presegal vse vezi s preteklostjo in vstal sredi ljudskega obupa kot znanitelj in prorok in porok lepše bodočnosti. Mladi kralj je zato v trenutku osvojil vse nepokvarjene ljudske duše. Pred njegovim sijajem so se potuhnili vsi, ki so v preteklosti grešili. Pred tem sijajem so morali mnogi priznati svoje dosedanje zmohte. Mladi kralj je ljudski kralj, on je izraz novega časa, novega duha, nove svobode, on je predstavnik nove volje, da hočemo živeti v miru in tudi v časti in ponosu. Mladi kralj je zato kralj naših src, ker je oznanitelj pravičnejše socialne družbe, ker ima voljo, da vsestransko zatire korupcijo in da uveljavlja samo koristi naroda in države. Mladi kralj je vzgojen v demokratičnem duhu, zibelka njegovih pradedov je tekla v skromni vaški hiši, njegovo srce je zato tesno zraščeno z ljudskim trpljenjem, z ljudskim veseljem in z ljudskimi težnjami. Mladi kralj je porok, da v novo bodočnost ne bodo

zlezli stari ljudje s starimi grehi, omadeževani z grdimi dejanji.

Delavci se zbiramo okoli prestola mladega kralja ne zato, da storimo svojo patriotično dolžnost, temveč zato, ker vemo, da je ta prestol ves lep in zlat in prost vseh ljudskih grdobij in slabih namenov. Na prestolu sedi mladi kralj, ki je predstavnik demokratične oblasti in moč, ki zna ceniti svobodo in de-

mokracijo. Mi se zgrinjamo okoli prestola zato, ker vemo, da bo kralj ob vsaki priliki stopil raz prestol, da z bičem požene iz lepega našega jugoslovanskega svetišča vse, ki so pokvarjeni in niso pripravljeni živeti, trpeti in umreti za ljudske koristi.

Živel Kralj! Živela svoboda! Živela čast in veličina jugoslovanske domovine! —ec.

**Zaupanje v našo vrhovno državno vodstvo
je najboljši odgovor na zlobne vesti iz tujine**

Kraljev proglas

Srbi, Hrvati, Slovenci!

V teh hudih trenutkih za naš narod sem se odločil, da prevzamem v svoje roke kraljevsko oblast. Kraljevi namestniki, ki so razumeli moje upravičene razloge, so podali ostavko. Moja zvesta vojska in mornarica sta se mi takoj stavili na razpolago in že izvajata moja povelja.

Pozivam vse Srbe, Hrvate in Slovence, da se zberejo okrog prestola. To je najzanesljivejši način, da se v teh hudih razmerah ohrani

nita red na znotraj in mir na zunaj.

Naročila za sestavo vlade sem dal armijskemu generalu Dušanu Simoviću.

Z vero v Boga in v bodočnost Jugoslavije pozivam vse državljane in vsa oblastva v državi, da izpolnjujejo svojo dolžnost do kralja in domovine.

Beograd, 27. marca 1941.

PETER II.

Sestava vlade narodne sloge

General Dušan Simović je takoj po prevzetju naročila za sestavo vlade začel v prostorih glavnega generalnega štaba posvetovanja s političnimi osebnostmi.

Vsi člani nove vlade, ki so v Beogradu, so se zbrali v kabinetu načelnika glavnega generalnega štaba, kjer jim je ministrski predsednik general Dušan Simović po končanih posvetovanjih objavil sestavo nove vlade, ki je takoj prisegla Nj. Vel. kralju Petru II.

Nova vlada je sestavljena takole: predsednik vlade: armijski general Dušan Simović, prvi podpredsednik vlade: dr. Vladko Maček (Hrvat. selj. stranka), II. podpreds. vlade: dr. Slobodan Jovanović (Srbski klub), minister za vojsko in mornarico: armijski general Bogoljub Ilić, zunanji minister: dr. Momčilo Ninčić (Narodna radikalna stranka), notranji minister dr. Srdjan Budisavljević (Samostojna demokratska stranka), minister za finance: dr. Juraj Šutej (Hrvatska seljaška stranka), minister za pravosodje: Boža Marković (demokratska stranka), minister za prosveto:

Miša Trifunović (Narodna radikalna stranka), minister za promet: Bogoljub Jevtić (Jugoslovenska nacionalna stranka), minister za trgovino in industrijo: dr. Ivan Andres (Hrvatska seljaška stranka), minister za gozdove in rudnike: dr. Džafar Kulenović (musliman), minister za kmetijstvo: dr. Branko Čubrilo- vić (zemljoradnik), minister za gradnjo: dr. Fran Kulovec (Slovenska ljudska stranka), minister za socialno politiko in narodno zdrave: Milan Grol (Demokratska stranka), minister za pošte in brzojav: dr. Ivan Torbar (Hrvatska seljaška stranka), minister za pre- skrbo in prehrano: Sava Kosanović (Samostojna demokratska stranka). Ministri brez portfelja: Jovo Banjanin (Jugoslovenska nacionalna stranka), Marko Daković (črnogorska federalistična stranka), Bariša Smoljan (Hrvatska seljaška stranka), dr. Milan Gavrilović (zemljoradnik) in dr. Miha Krek (Slovenska ljudska stranka). Zastopnik ministra za telesno vzgojo je armijski general Bogoljub Ilić.

Kraljeva prisega na ustavo kraljevine Jugoslavije

Dne 28. marca dopoldne je Nj. Vel. kralj Peter II. prisegel na ustavo kraljevine Jugoslavije. Zgodilo se je to v kraljevskem gradu na Dedinju ob prisotnosti kraljevske vlade. Kralj, ki je bil v uniformi letalskega armadnega generala, je pri prisegi govoril nastopne besede:

»Jaz Peter II. prisegam, ko stopam na prestol kraljevine Jugoslavije in prevzamam kraljevsko oblast, pred vsemogočnim Bogom, da bo nad vse branil edinost naroda, neodvisnost države in celoto državne oblasti ter da bom po ustavi in zakonih vladal in da bom imel v vsem svojem stremljenju pred očmi blagor ljudstva. Tako mi Bog pomagaj! Amen.«

Posledne besede prisega so vsi prisotni pozdravili z vzklikom: »Živel kralj Peter II!«

Nato je patriarh Gavriilo pristopil h kralju, mu čestital in rekel:

»Po tem svetem in slovesnem dejanju prevzema Vaše Veličanstvo danes posel gospodarja in kralja naše velike domovine. Naj Vas milostljivi in vsemogočni Bog spremlja pri vseh Vaših važnih opravilih in naj bo Vaša vladavina dolgotrajna in srečna v slavo Vaše vzvišene dinastije in v napredek vsega našega ljudstva. Naj bo srečna in dolga. Tako naj Bog da!«

Takoj nato so predsednik kraljevske vlade general Simović in drugi ministri pristopili k Nj. Vel. kralju, ki je prebil okoli četrte ure v razgovoru z vsemi, ki so prisostvovali temu slovesnemu dejanju, potem je pa zapustil dvorano. Ob odhodu so mu vsi prisotni trikrat zaklicali: »Živel kralj Peter II!«

Ni razloga za vznemirjenost

Predsednik kraljevske vlade je 31. marca izdal naslednji ukaz št. 1.:

Zaradi razburljivih vesti, ki jih po naši državi širijo tuji agenti, da bi zanesli nemir med naše ljudstvo in uradništvo, ukazujem, da se sporoči in objavi vsem, naj se ljudstvo ne da zapeljivati od teh neresničnih, spretno pripravljenih in prenesenih vesti, ker ni razloga za vznemirjenost.

Kraljevska vlada vodi prijateljsko politiko z vsemi našimi sosedi in si prizadeva, da z vsemi ostane v odnošajih najboljšega sosedstva in prijateljstva. V tej smeri si bo tudi v bodoče prizadevala in storila vse, kar je v mejah njene možnosti.

Vse naše prebivalstvo naj bo mirno, naj opravlja svoje tekoče posle in naj se ne da vznemirjati z neutemeljenimi govoricami, ki so prišle iz tujine in iz države same.

Zaradi tega prepovedujem vsako izseljevanje ljudi iz domačih krajev in zapuščanje domov, ker za to ni razloga, utegnili pa bi imeti tudi škodljive posledice. Koristi države in naroda terjajo, da vsak čuva svoj dom in da

na njegovem pragu, če bi bilo treba in če bi to usoda dodelila, žrtvuje življenje za dobro domovine, kralja in naroda.

Vojska, letalstvo in mornarica naše kraljevine so pripravljene, da store svojo dolžnost.

Vsa državna oblastva, v prvi vrsti občinska oblastva in duhovščina, morajo ostati na svojih mestih v vsakem primeru.

Pristojni ministri bodo dovolili samo tako izpraznitev, ki je določena po načrtu in za katero se sicer izdajo pismeni ukazi.

Gospod notranji minister naj blagovoli izdati vse potrebne ukrepe, da se vsa zborovanja, ki ne ustrezajo potrebam tega položaja, prepovedajo. Prav tako naj se orepove zbiranje prebivalstva na raznih mestih.

Po gornjem ukazu naj pristojni ministri takoj ukažejo vse potrebno zaradi točnega postopka. Pri tej priliki je treba zlasti opozoriti državno uradništvo, naj vestno opravlja službo v teh hudih trenutkih, naj pobija neresnične vesti in naj ohrani narodov duh na potrebnih višini.

V zgodovinskih dneh

V današnjih časih je bolj kakor kdaj koli potrebna nacionalna sloga vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev, da si ohranimo to, kar so naši predniki pridobili v trpljenju in s potoki krvi. Mirno bomo čuvali svoj dom, a tudi z vsemi duševnimi in telesnimi silami branili vsakemu tujcu vmešavanje v zadeve, ki so izključno last naše domovine. Nacionalni delavci bomo sodelovali na notranji konsolidaciji naše države, ker nam to vele- vajo naš nacionalni čut in tudi interesi naše svobodne domovine. Narodna strokovna zveza je ob zgodovinskem dogodku poslala dvor- ni pisarni Nj. Vel. kralja Petra II. v Beograd sledečo brzojavko:

»Narodna strokovna zveza, organizacija vsega nacionalnega delavstva v Sloveniji pošilja Vašemu Veličanstvu ob nastopu vladanja vdanostne pozdrave z željo za dolgo- trajno vladanje na srečo vseh državljanov in z zagotovilom večne zvestobe Vašemu Veličanstvu in neodvisni domovini Jugoslaviji. Narodni delavci bodo čuvali kraljevski dom in svobodo domovine.«

Predsednik vlade, armijski general Dušan Simović je prejel od I. o. NSZ sledečo brzo- javko:

»Narodna strokovna zveza, organizacija nacionalnega delavstva v Sloveniji je z vse- mi silami na razpolago vladi, ki ji Vi načel-ujete in Vam objublja v imenu nacionalne- ga delavstva svojo pomoč vselej, kadar jo bosta potrebovala svoboda in neodvisnost do- movine.«

»Nacionalni delavci, združeni v Narodni strokovni zvezi v Sloveniji Vam zagotavljajo pomoč, ki jo bo potrebovala naša domovina Jugoslavija. Najboljše poročstvo za dobrobit vseh državljanov je urejena socialna zakonodaja.«

Članstvo NSZ gleda z upanjem v bodoč- nost, ki je v rokah našega mladega kralja in vojske ter bo pripravljeno doprinesiti vse žrtve, katere poklonimo v pozdrav in v sreč- no vladanje modrega Karadjordjevića. Se- danji čas je velike zgodovinske važnosti za bodočnost naroda in države. Nikdar nismo klonili v svojih srcih in dušah in smo vedno z zaupanjem gledali tudi v temne oblake na našem nebu. Zavedamo se, da je ves svet v vojni in nam prinaša mnogo gorja, presene- čen in sprememb. Ta zavest pa nas samo krepi in nas združuje v veliko narodno skupnost, ki je pripravljena na vse žrtve. Kakor se delavstvo bojuje v svojih strokov- nih organizacijah za svoje kulturne in mate- rialne pravice, tako se bo z isto vno mo- jevalo za pravice in za svobodo vsega na- šega naroda. Nihče nas ne bo prevaril ali presenetil, kajti mi čuvamo dom, staro prav- do in zahtevamo pravično ureditev življenja narodov in človeške družbe.

Besede patriarha pravoslavne cerkve

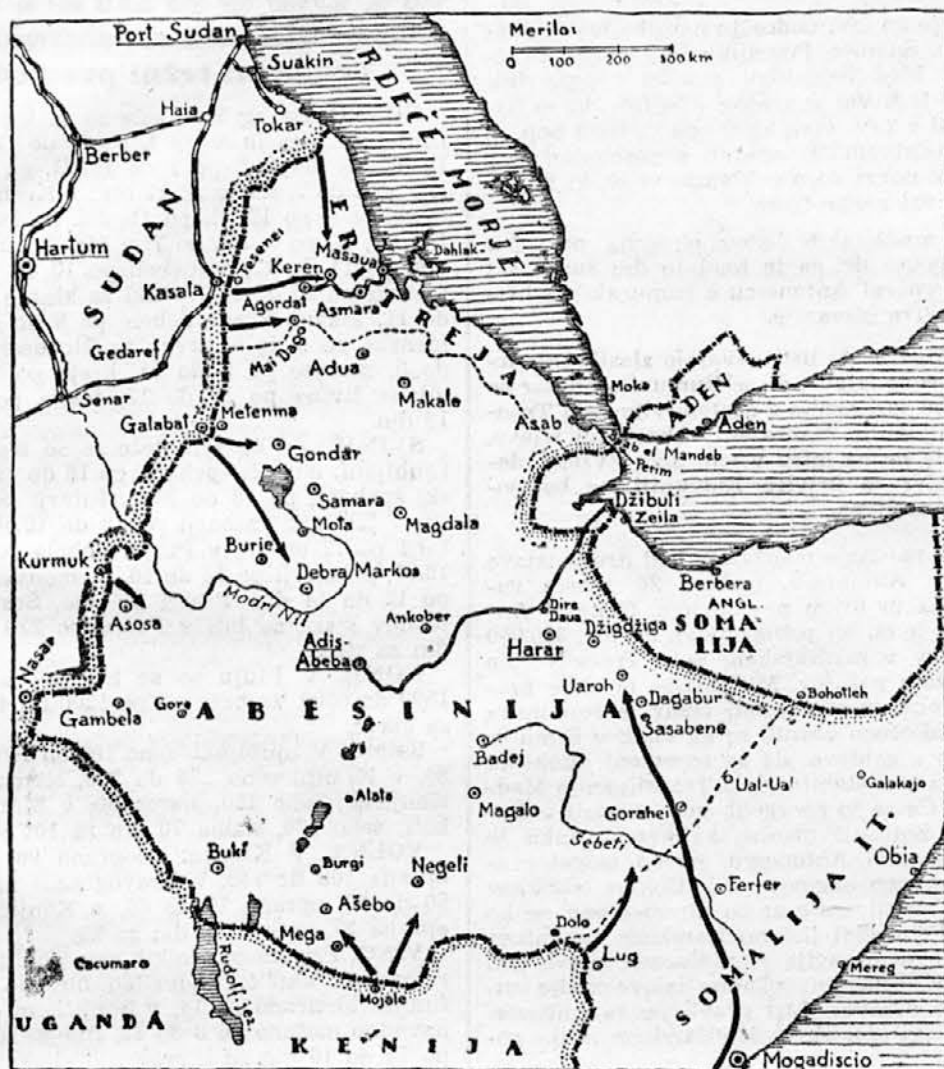
»Očiščena sta čast in ime našega naroda. Vstal je naš mladi, mili kralj Peter II., sin viteškega in mučeniškega Aleksandra I., do- stojen potomec vodje Karadjordja, ki je prvi dvignil kosovsko ponižano zastavo za svo- bodo naroda in križ častni. Povedel nas je spet na pot, ki nam jo je že zvednavnik pokazal srbskemu rodu sv. Sava. Bog pravice, ki nas je obvaroval pogina, je čul našo molitev in nas napotil spet na našo zgodovinsko pot, ki je nespretna, aliiva Slava in hvala!«

Ponižajmo se vsi pred Bogom. Če je Bog z nami, kaj nam morejo ljudje! Če je nje- gova volja da živimo v svobodi, bomo živeli in rasli, če naj umremo za svobodo, kakor so mnogi milijoni naših prednikov, bomo umrli.

Pobožni in složni, vsi kakor en sam, oprav- ljajmo svojo dolžnost do kralja, spoštujmo ob- last in izpolnimo svoje delo z ljubeznijo do države in domovine.

Vsi vdani Bogu in zvesti kralju si priza- devajmo, da bo brod naše države in našega naroda srečno prebrodil zdajšnje čase, in pre- brodil jih bo z božjo pomočjo!

Položaj na bojiščih

Na grško italijanskem bojišču ni bilo zadnje dni posebnih dogodkov. Po italijanski ofenzivi, ki ni prinesla uspehov, spet po malem napadajo Grki, kakor je razbrati iz obojnih poročil. Atenske vesti trdijo, da so si Grki tu in tam izboljšali položaje in ujeli nekaj Italijanov.

Na zapadu se vrše letalske borbe v nekoliko manjšem obsegu. Nekaj dni Nemci sploh niso napadali Anglije, potem pa so spet začeli prihajati nad angleško otočje in so med drugim napadli Bristol in razne pristaniške kraje. Predvsem so se udeleževale nemške letalske sile pri napadih na angleške trgovske ladje. Angleška letala pa so bombardirala med drugim Köln, Düsseldorf in druge nemške kraje. Bila so tudi nad zasedenim ozemljem. Londona niso nemška letala napadla že enajsto noč zaporedno.

Na afriških bojiščih so angleške čete dalje napredovale. V Abesiniji je angleška vojska, ki je prodirala iz Italijanske Somalije, za-

vzela Harar in nato Diredavo. S tem je dospela do edine abesinske železniške proge, ki drži od Džibutija v Francoski Somaliji do Adis Abebe. Italijanski prevoz po tej železnici je zdaj onemogočen. Angleške čete iz raznih strani, ki so na zemljevidu označene s puščicami, napredujejo v notranjost Abesinije, odnosno proti Adis Abebi. Kolikor je mogoče presoditi, se morajo Italijani boriti v Abesiniji in drugod v Afriki na 14 bojiščih z angleškimi četami, ki so jim pridruženi abesinski uporniki, avstralske in južnoafriške čete in čete svobodnih Francozov. V Eritreji je po hudih bojih padla utrdba Keren v angleške roke. Kmalu zatem se je vdala Asmara, glavno mesto Eritreje. Zdaj korakajo angleške čete proti Masavi, največjemu pristanišču v Rdečem morju. V Libiji nastopajo tudi nemške čete. El Aghelo so morali Angleži prepustiti italijanskim in nemškim četam. Sicer pa v Libiji ni bilo posebnih dogodkov.

Politični pregled

Pod predsedstvom predsednika vlade generala Dušana Simovića je bila te dni seja ministrskega sveta. Na seji

so sprejeli predlog novega državnega proračuna, ki je stopil v veljavo 1. aprila.

Letošnji državni proračun je izdelan za dobo devetih mesecev v skladu z novo uredbo o državnem računovodstvu in bo veljal do 31. decembra letos. Proračun znaša nekaj nad 14 milijard dinarjev. Sestavila je proračun že poprejšnja vlada.

Budimpeštanski listi poročajo:

Zadnji dogodki v Jugoslaviji se niso dotaknili dobrih odnosov z Madžarsko.

Zaradi tega je več kakor gotovo, da želi Jugoslavija tudi v bodoče obdržati politično, gospodarsko in kulturno sodelovanje z Madžarsko.

Turški list »Ulus« piše, da

zadnje dogodke v Jugoslaviji napačno označujejo za državni prevrat.

V njih ni prav nič, kar bi bilo temu podobno. Kralj je samo prevzel oblast in vsemu svetu povedal, da ni za izvajanje njegovih vladarskih poslov nič več potreben posredovalec. Dogodki v Jugoslaviji so pokazali, da javno mnenje dejansko živi in da politika manjšine ni bila v skladu s stvarnostjo. Ljudstvo in vojska iz ljudstva sta s kraljem in z vso vlado.

Ameriški predsednik Roosevelt je 27. marca na svoji jahti

podpisal zakon o kreditu sedmih milijard dolarjev za izvedbo zakona o posojanju vojnega materiala.

S tem denarjem se bo omogočilo pospešeno izdelovanje letal, orožja in municije. — Angleški ministrski predsednik Churchill in

ameriški veleposlanik Winant pa sta istega podpisala že pred meseci sprejeti sporazum o odstopitvi oporišč za ameriško vojno mornarico in letalstvo v angleških posestvih v zapadnem delu Atlantskega morja.

V svojem govoru, ki ga je imel pri slavnostni razdelitvi podpor družinam tistih vojakov, ki so padli ob priliki legionarskega upora, je poglavar rumunske države general Antonescu dejal med drugim tole:

Ne jaz in ne rumunski narod nisva sprejela in nikdar ne bova sprejela kot dokončnega položaja, v katerem smo se znašli in pred katerim se moram tudi sam ukloniti.

Nikdar ne bo miru v tem delu Evrope, niti resnične pravice na svetu, dokler rumunski narod ne dobi ali si sam ne izposluje pravice. Pravica bo prišla. To svečano izjavljam. Rumunski narod zna spoštovati čast, prav tako pa tudi upa, da njegovo čast spoštujejo drugi.

Iz Berlina javljajo, da je

japonski zunanji minister Macuoka, ki je imel več razgovorov z nemškimi državniki, odpotoval v Rim.

Pri prihodu mu je priredilo ljudstvo velike počastitve. Na postajo je Macuoka spremljal tudi nemški zunanji minister Ribbentrop.

Anatolska agencija poroča: Narodni poslanec Ataj obravnava v poluradnem listu »Ulus« poslanice, ki so jih naslovili na grški narod predsednik republike Ismet Ineni in drugi visoki dostojanstveniki turške republike in pravi med drugim:

Te turške poslanice pomenijo prisrčen pozdrav vsega turškega naroda grški vojski in grškemu narodu.

V svetu Grki morda nikdar niso uživali toliko ljubezni kakor danes, ker morebiti v vsej svoji zgodovini niso nikdar imeli tako hudih časov. To je razlog, zaradi katerega množični delavci vseh krajev sveta pokrivajo to deželo hrabrega in mučeniškega naroda. Grčija ne nosi nobene odgovornosti za to vojno. Branila je svoj mir do skrajnosti kljub neštetim izzivom. Huda je bila preizkušnja, a Grki so jo prestali z občudovanja vredno odločnostjo in pripravljenostjo, kakršno naletimo v vseh zgodbah o junaštvu v stari grški prestolnici. Spomin na slavne grške boje bo zapisan v zgodovini bojev vsega človeškega rodu. Grški bojovníki, ki so prekrizali vse račune, imajo pravico, da so ponosni. Ni mogoče, da bi narod, ki zaradi obrambe svoje neodvisnosti ne pozna mej svojih žrtv, izgubil to neodvisnost.

Vse turško časopisje je

z velikim odobravanjem vzelo na znanje izjavo ruske vlade o polnem razumevanju in nevtralnosti Sovjetske zveze v primeru, da bi bila Turčija zaradi svoje obrambe prisiljena stopiti v vojno.

»Jeni Sabah« označuje to moskovsko izjavo kot zelo prijateljski čin Sovjetske zveze, ker Moskva v pričujočih okoliščinah glede na nenapadno pogodbo, ki jo ima z Nemčijo, pač ni mogla storiti več kakor podariti svojo voljo do nevtralnosti proti Turčiji.

Na zborovanju konservativne stranke v Londonu, je

govoril predsednik angleške vlade Winston Churchill

V govoru je najprej omenil najnovejšo dogodke v Jugoslaviji, potem pa izrazil prepričanje, da bo bitka na Atlantiku v nekaj mesecih dobljena. Dejal je med drugim: »Bitka na Atlantskem morju bo dobljena in naše pošiljke živil in municije in ameriška pomoč vsake vrste bodo mogle prispeti do nas v čedalje večjem obsegu. Toda obstoje tudi težave in nevarnosti, ki jih bomo morali prebresti, ker ne moremo pričakovati, da bomo imeli same uspehe in da ne bomo zabeležili prav nobenega umika.« Ministrski predsednik je nadalje dejal, da je prevzel oblast zato, ker je imel občutek zmage. »Ista vera me navdaja tudi danes«, je nadaljeval Churchill. »Od tedaj dalje smo izvajali vrsto pomembnih zmag. V prvi vrsti smo prekrizali

načrte Nemčije, da bi izkrcala svojo vojsko na angleških otokih, in to po zaslugi sijajnih nastopov angleškega letalstva. Potem smo preprečili poskuse oplasitve prebivalstva, zaradi neusmiljenega letalskega bombardiranja. Ta poskus ni uspel po zaslugi neomajne hrabrosti vsega našega naroda. Tretjič pa smo mi uničili italijansko cesarstvo v Afriki, čeprav so naše čete, ki so to delo izvedle, ostale brez podpore našega francoskega zaveznika. Med tem časom se je pripetil zelo pomemben dogodek, prav tako važen, kakor so važne naše zmage, in to je čedalje tesnejše pridruževanje Zedinjenih držav k skupni zadevi.

Reuter poroča: Angleški minister za letalsko produkcijo lord Beaverbrook je imel po radiu govor, v katerem je očrtal

položaj angleških letalskih sil.

Naglasil je, da ima Anglija sedaj v najstrožji pripravljenosti tolikšne zaloge bombnikov in lovskih letal, da presegajo vse, kar je bilo v zgodovini angleškega letalstva kdaj doseženo. Produkcija je dosegla doslej najvišjo zmogljivost. Vse zaloge so dobro shranjene po skritih hangarjih in skladiščih ter so pripravljene, da takoj posežejo v borbo. Tudi na področju novih letalskih izumov so bili v zadnjih mesecih doseženi novi veliki uspehi. Na letališča so bile postavljena letala šestih različnih novih tipov.

»Washington Post« poroča, da je irski minister za narodno obrambo Frank Aiken prispeval v Washington na pogajanja zaradi nakupa vojnih potrebščin. Minister Aiken je izjavil, da se bo Irsko borilo proti vsakemu napadalcu, pa naj bo to Anglija ali Nemčija. Na vprašanje, zakaj Irsko ne da Angliji na razpolago svojih pristanišč, je Aiken dejal, da

je Irsko razglasila svojo nevtralnost in jo bo tudi varovala.

Če bi odstopila svoja oporišča Angliji, bi se zapletla v vojno, tega pa irski narod ne želi. Irski narod bo odločno stopil v boj samo v primeru, če ga kdo napade. Če bi Nemčija izvedla napad, bi Irsko prosila za pomoč Angliji. Aikena so potem vprašali, ali bi Irsko prosila Nemčijo za pomoč v primeru, če bi jo Anglija napadla. Aiken na to vprašanje ni dal določenega odgovora, poudaril pa je, da bi v tem primeru Nemčija sama ponudila Irski svojo pomoč. Na vprašanje, ali Irski drže z Anglijo, je Aiken odgovoril, da Irski drže sami s seboj.

Po londonskih vesteh z bolgarsko-grške meje

ima Nemčija v dolini reke Strume na več točkah zbrano mnogo letalstva.

Morda je na tem področju nemška legija znana še iz Španije. Poveljnik je general Richt-hoffen. Med letalskimi aparati utegne biti tamkaj tudi več aparatov »Teufel«, ki so namenjeni v prvi vrsti za to, da bi širili poplah med ljudstvom. Ti aparati s posebnimi pripravami povzročajo peklenški vrišč, ki naj bi ustraševal nasprotnika.

Več madžarskih listov objavlja po vesti Tassa govor, ki ga je imel te dni rumunski vodja general Antonescu o rumunskih zahtevah do Transilvanije.

Madžarski listi navajajo zlasti Antonescovo izjavo, da se Rumunija nikdar ne bo sprijaznila z odstopitvijo dela Transilvanije. Madžarski kakor tudi izjavo, da ne bo miru v tem delu Evrope, dokler ta krivica Rumuniji ne bo popravljena.

Nadalje navajajo madžarski listi drugo izjavo generala Antonescu, podano 26. marca rumunskim in tujim novinarjem. General Antonescu je ob tej priliki dejal, da je 1.300.000 Rumunov v madžarskem delu Transilvanije v položaju sužnjev. Madžari se ne drže prevzetih obveznosti, zaradi česar je rumunska vlada odločena obrniti se na vladi v Rimu in Berlinu z zahtevo, da se spremeni dunajska pogodba o odstopitvi dela Transilvanije Madžarski. Če se to ne zgodi, bodo nastali v Rumuniji notranji nemiri, za katere, tako je dejal general Antonescu, ne bo mogel prevzeti nobene odgovornosti. Dokler odločitev glede Transilvanije ne bo spremenjena, ne bo miru. Poluradni list madžarskega zunanjega ministrstva objavlja Antonescove izjave pod velikim naslovom: »Čudne izjave vodje rumunske države«. List pravi, da so Antonescove izjave zbudile na Madžarskem veliko pozornost.

Da okrepe svojo obrambo,

so vlade ameriških držav doslej zaplenile 160 nemških in italijanskih trgovskih ladij,

ki so se v začetku vojne zatele v njihova pristanišča, precej ladij pa so italijanske in nemške posadke same zažgale. — Med Mehiko in Združenimi državami je bil sklenjen sporazum, da bodo letala Združenih držav lahko uporabljala tudi mehiška letališča.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Za kg žive teže so se trgovali: v Ljubljani: voli in telice I. po 11 do 12, II. po 10 do 11, krave I. po 9 do 10, II. po 8 do 9, III. po 6 do 7, teleta po 12 din; v Kranju: voli in telice I. po 12, II. po 11, III. po 10, krave I. po 9, II. po 8, III. po 7; v Mariboru: debeli voli po 11 do 12, poldebili po 10 do 11, plemenski po 10 do 12,50, biki za klanje po 8,50 do 11, klavne krave debele po 9 do 11, plemenske po 8 do 9, krave za klobasarje po 7 do 9, molzne po 9 do 11, breje po 8 do 9, mlada živina po 10 do 12, teleta po 11 do 13 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali v Ljubljani: domači špeharji po 18 do 19, sremški špeharji po 19 do 20, pršutarji po 16 do 17; v Kranju: špeharji po 19 do 19,50, pršutarji po 17 do 18; v Ptuj: debele svinje po 16,75, pršutarji po 14 do 16, plemenske svinje po 12 do 14 din. Prasici za rejo, Sest do 12 tednov stari, so bili v Ptuj po 220 do 305 din za rilec.

KONJI. V Ptuj so se trgovali konji po 1500 do 8000, žrebeta pa po 1200 do 4000 din za glavo.

KRMA. V Ljubljani: seno 100 do 140, slama 80, v Kranju seno 175 do 200, slama 100, v Konjicah: seno 100, slama 80, v Murski Soboti: seno 120, slama 70 din za 100 kg.

VOLNA. V Kranju: neoprana 96 do 100, oprana 108 do 112, v Dravogradu: neoprana 50 do 60, oprana 70 do 80, v Konjicah: neoprana 35, oprana 50 din za kg.

VINO. Pri vinogradnikih smo dobili: v mariborskem okolišu: navadno mešano po 10, finejše sortirano po 14, v konjiškem okolišu: navadno mešano po 8 do 12, finejše sortirano po 15 do 16 din za liter.

KROMPIR. V Ljubljani 1.75 do 2.50, v Kranju 2.25, v Kamniku 2, v Konjicah 2.50, v Mariboru 2, v Murski Soboti 1.80 din za kg.

MOKA. V Ljubljani: pšenična 5.50 do 9.50, turščična 4 do 5, ajdova 11.50, v Kranju: pšenična 5.50 do 9.50, turščična 6, v Konjicah: pšenična 5.50 do 9, turščična 4 do 4.50, v Murski Soboti: pšenična 5.50 do 10, turščična 5, ajdova 11 din za kg.

JAJCA. V Ljubljani 1 do 1.25, v Murski Soboti 1, v mariborskem levobrezem okraju 0.75 din za kos.

Zuchhold:

Smrt ob potu

Kriminalni roman

6

Doktor Hans Märtens je pravkar odpravljal napol doraslega fanta na hodnik, ko se je pojavila pred vrati njegova žena.

»Hans, samo nekaj trenutkov te bom motila!« Mlada žena je bila rdeča od razburjenja.

»Draga ženka, saj vidiš, da ne utegnem. Čakalnica je polna ljudi,« jo je skušal odpraviti, toda žena je že stala v sobi.

»Hans, baronica Elizabeta Schmelingova je pravkar brzojavila, da pride z vlakom že danes popoldne ob šestih!«

Doktor Märtens jo je samo napol poslušal. »Da, ne utegnem se pečati s to rečjo. Boš morala iti že ti ponjo na postajo.«

»Toda jaz ji še nisem utegnila preskrbeti stanovanje. Pa tudi mudilo se še ni, saj je hotela šele prihodni teden priti semkaj.«

»Bo pač nekaj časa stanovala pri nas.«

»Naša soba ji pač ne bo prijala. Pa tudi pripravljena ni za bivanje.«

Doktor Märtens je videl, da je bila žena blizu solz. Zato je prijazno stopil k njej.

»Nikar si ne delaj toliko skrbi, dragica. Zdaj je ura pol petih. Reci služkinji Rozi, naj pripravi našo sobo za tujce. Nato se obleci. Četrto ure pred šesto pojdi na Potsdamski trg, vzemi si avto, pa boš v petih minutah na postaji na Friedrichovi cesti. Preden bosta doma, bo Roza že desetkrat gotova. Kakor hitro bom odpravil bolnike, bom priskrbel kaj primerne za večerjo. Ea še cvetja bom prinesel.«

»No, prav,« je olajšano zavzdihnila. Nagel poljub in že je šla.

»Prosim!« Doktor Märtens je poklical z mirno zdravniško prijaznostjo naslednega bolnika iz čakalnice.

Velik, vitek gospod z zelo velikimi modrimi očmi in pozornost zbujajočimi svetlimi lasmi je stopil iz čakalnice v ordinacijsko sobo.

Zdravnik ga je začudeno pogledal. Saj to je odvetnik, ki se je pred četrto leto zdravil pri njem in ki ga je naposled poslal v Braunsbad na okrepitev.

Postavil je predenj stol, sam pa je sedel na stol pred pisalno mizo. Odvetnik je bil videti vse prej kakor zdrav.

»Kaj ste se že vrnili? Kolikor mi je znano, ste si vzeli namestnika za dalje časa.«

»Gre za neko neodložljivo reč. Vsake reči pa zastopniku ni poveriti.« Odvetnik Bergmann je te besede mrmraje, vendar vljudno izrekel.

»Škoda, škoda,« je govoril zdravnik sočutno in gledal bolnika v obraz »Slabi, res slabi ste še videti. Zdravljenje v kopališču bi vašim živcem gotovo zelo koristilo.«

Toda Leon Bergmann je napravil nestrpno kretnjo. »Ne, to ni bil primeren kraj zame.«

Nestrpni glas je jezil Märtensa. Nasvetoval mu je gotovo najboljšo, zato Leon Bergmann nima pravice do očitkov.

»Bodite prepričani, da je kopališče Braunsbad odlično.«

Toda v Bergmannovih očeh je ostal izraz, ki je pričal o nejevolji. »Ali poznate to obupno gnezdo?« je vprašal odvetnik.

»To se razume. Prav zaradi tega, ker poznam Braunsbad kot prijazen, tih kraj, sem ga smatral za primerne za vas. Sam sem preživel več tednov na nekem posestvu tem v bližini...«

Leon Bergman je skomignil z ramami. S trudnim glasom je rekel: »Prosim vas, da mi še enkrat predpišete uspavalni prašek, ki sem ga dobival v januarju.«

Položil je stari recept na mizo.

Märtens je pogledal recept. Na njem je bila predpisana zelo močna doza, kakršno je po navadi predpisoval le v zelo obupnih primerih. Takšne doze ni mogel brez nadaljnega še enkrat predpisati, toda čisto odklonljivo ni smel nastopiti proti njemu. Čutil je globoko notranjo razvrzanost mladega moža pred seboj. Če mu to zdravilo odkloni, se bo nesrečnik le zelo razburjal, a potreben mu je mir, vsaj nekaj ur pozabljenja.

»Predpisati vam hočem drugo, prav tako dobro zdravilo...«

»Ne, prav to mi pomaga...«

Doktor Märtens je nekaj trenutkov premišljal gledal skozi okno. Bilo je tako težavno od živčno izdelanega človeka kaj izvesti o njegovem stanju. »Ali ste že dolgo doma?«

»Od ponedeljka.«

»Od ponedeljka?« Nenadno je zdravnik postal živahnejši. »No, potem ste pa še bili v Braunsbadu, ko so izvršili strašen umor nad baronom Schmelingom?« Leon Bergmann je

SIROVE KOŽE. V Kranju: goveje 26, teletje 26, svinjske 10 din za kg.

JABOLKA. V Ljubljani 8 do 14, v Kranju 10 do 14 din za kg.

SIROVO MASLO. V Ljubljani: navadno 40 do 46, čajno 52, v Murski Soboti: čajno 56, v mariborskem levobrežnem okraju: navadno 40 din za kg.

TRDA DRVA. V Ljubljani 165 do 175, v mariborskem levobrežnem okraju 200, v Murski Soboti 190 din za kubični meter.

FIZOL. V Ljubljani: 6 do 8, v Kranju 9 do 10, v Kamniku 4 do 5, v Konjicah 8, v Mariboru 9, v Murski Soboti 6 do 7 din za kilogram.

MED. V Dravogradu 35 din, v Ljubljani 36, v Kranju 36 do 40 din za kg.

ZABELA: V Ljubljani: slanina 29 do 30, svinjska mast 32, v Dravogradu: slanina 28, svinjska mast 30, v Kamniku: slanina 25, svinjska mast 27, v Konjicah: slanina 28, svinjska mast 32, v Kranju: slanina 26 do 28, svinjska mast 28 do 32, v Murski Soboti: slanina 29, svinjska mast 35, v mariborskem levobrežnem okraju: slanina 27, svinjska mast 28 din za kg.

MLEKO. V Ljubljani 2.50 do 3, v Murski Soboti 2.50, v mariborskem levobrežnem okraju 3 din za liter.

Vrednost denarja

Na naših borzih smo dobili 31. marca v devizah (prve številke službeni tečaji, druge v oklepajih tečaji na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 174.57 do 177.77 (za 215.90 do 219.10) din;

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.85 (za 54.80 do 55.20) din;

1 švicarski frank za 10.29 do 10.39 (za 12.71 do 12.81) din.

Nemške klirinške marke so bile po 17.72 do 17.92 din. Vojna škoda se je trgovala v Zagrebu po 477.50 din.

Sejmi

7. aprila: Moravče, Višnja gora, Poljčane, Murska Sobota (za živino);

8. aprila: Črnomelj, Dobrovnik (le za živino), Lesce, Podčetrtek;

10. aprila: Rajhenburg, Konjice, Laško, Stična, Kropa;

12. aprila: Št. Jernej na Dolenjskem.

Drobne vesti

— Novi nakupi hmelja za Rusijo. Iz Žalca poročajo, da je bilo za kontinentalni račun

kupljeno 200 metrskih stotov hmelja po 23 do 25 din, zastopnik Sovjetske Rusije Sokolov pa je sklenil s Hmeljarno v Žalcu pogodbo za nakup novih 4500 metrskih stotov blaga po istih pogojih, kakor je bilo že prejšnji mesec kupljeno 3000 metrskih stotov.

— Naraščanje hranilnih vlog. Po podatkih Narodne banke so hranilne vloge pri vseh bankah in hranilnicah v državi narasle od 1. januarja do 1. februarja za 110 milijonov

dinarjev, in sicer od 10.543 na 10.653 milijonov din. Lani so znašale vloge 1. februarja 10.227 milijonov, najnižje pa so bile 1. junija, ko so padle na 9749 milijonov. Od lanskega junija, ko je bilo najnižje stanje, so najbolj narasle vloge pri hranilnicah (za 308 na 2696 milijonov) in pri zasebnih bankah (za 505 na 5859 milijonov), pri državnih zavodih pa so le nebitno narasle za 91 na 2098 milijonov.

Vodnikova družba že pripravlja nove knjige

Občni zbor Vodnikove družbe je bil te dni. Vodil ga je predsednik g. Rasto Pustoslemšek. Gospodar družbe profesor Fran Vrhovnik je prečital poročila odsotnega tajnika profesorja dr. Pavla Karlina.

Za leta 1941 bo Vodnikova družba izdala nastopne štiri knjige. So to:

1. **Vodnikova pratika** za leto 1942., ki bo skušala v besedi in sliki objaviti kar največ splošno zanimive, sodobne, poučne in zabavne vsebine. Uredil jo bo profesor dr. Karlin.

2. **Povest »Jalov dom«.** Napisal jo je znani pisatelj in pesnik Miran Jarc, ki ga je zanimalo življenje našega kmeta po vojni, zlasti razvane razmere na vasi v bližini industrijskega središča, ko je značilni beg v mesto čedalje usodnejši za prihodnost naše zemlje.

3. **Povest »Begunci«.** Spisala jo je pisateljica Ina Slokanova, ki se je doslej uspešno uveljavljala zlasti v naših ženskih in mladinskih časopisih. To je zgodba slovenske meščanske družine iz hudih let preteklega svetovnega požara. Pisateljica je v gospe Jamnikovi in njenih hčerkah Janji in Evi, ki morajo zapustiti sončno Gorico in se kot begunka zatečejo v Ljubljano, kjer preživotarijo tesne vojne dni, ganljivo podala usodo nešteti rodin, ki jih, kakor se zdaj spet dogaja, vojna vihra požene iz urejenega doma v svet bridkih izkušenj. Zgodba se vedro izlije v zarjo narodnega osvobođenja.

4. **Poučna knjiga »Dobra manira vsa vrata odpira«.** Napisal jo je znani prosvetni delavec, leposlovec in gledališki kritik Fran Govekar. Delo je kramljanje o spodobnem in prijaznem vedenju v javnosti in družini, toda to ni knjiga o dobrem vedenju v navadnem smislu te besede, ker ne prinaša dolgo-

časnih pridig o predpisih lepega vedenja, temveč skuša poučiti brez razlike vse sloje našega naroda o lepoti, dobroti in koristnosti vedenja in nastopanja.

Iz tajniškega poročila posnemamo, da je družba lani proti koncu leta v pičlih 14 dneh razposlala približno 12.500 garnitur knjig, ostale pa do srede januarja letos. Zaradi podražitve papirja, tiskarskih stroškov in vezave se bo povišala članarina za 1. 1941 na letnih 25 din za štiri knjige, prispevki za vezavo pa na devet dinarjev od knjige. V tujini bo odslej garnitura Vodnikovih knjig veljala 40 din, v Ameriki pa 1.25 dolarja.

G. Milan Sterlekar je poročal o stanju blagajne, prof. Vrhovnik pa o gospodarski bilanci za leto 1940. Na predlog nadzornega prof. Frana Jerana, ki je z dr. Otonom Fetičkom pregledal račune, je bila odboruodeljena razrešnica s pohvalo. Sprejet je bil soglasno tudi proračun za 1. 1941., nato pa je sledilo poročilo gospodarja prof. Vrhovnika.

Celotna naklada družbenih knjig je lani znašala 58.000 izvodov. Družba je zbrala 14.083 članov, a ustanovnikov je imela 163, skupaj torej 14.246. Porast članstva znaša 862, a porast ustanovnikov devet. S tem napredkom v preteklem poslovnem letu moramo biti izredno zadovoljni. Povpraševanje po letošnjih knjigah je bilo zelo veliko. Žal je naklada pošla že okoli 15. decembra. Družba bi oddala lahko še okoli 350 garnitur, ako bi jih imela v zalogi. Ljubljansko okrožje izkazuje 8356 članov (prirastek 633), mariborsko okrožje 4526 članov (prirastek 232), kraji izven dravske banovine pa 697 članov (prirastek 79), a kraji izven države štiri člane

slovel kot spreten pravnik. Zaradi tega se je pač moral ustvariti neko mnenje o tem umoru. Zdravnik je pri tej misli čisto pozabil svoje bolnike, tako je zahrepenel po tem, da bi od pravega strokovnjaka kaj izvedel o zagonetnem zločinu.

Leon Bergmann pa navidezno ni kazal nikakega zanimanja za to reč. Ves utrujen mu je rekel, ko mu je bil doktor Märtens ponovil vprašanje: »Da, to tudi ni bilo nič primerne za moje živce.«

V Bergmannovi notranjosti pa je zdravnikovo vprašanje zbudilo cel vihar. To čisto nepričakovano vprašanje ga je zadelo ko strela z jasnega. Občutek, da se mu počasi bliža strašna nevarnost, se je spet zbudil v njem. Najrajši bi bil takoj zapustil sobo, toda to bi gotovo zbudilo pozornost. Märtens bi začel sumiti vanj in bi ga gotovo dal aretirati.

»Baron Ulrik Schmeling je bil eden izmed najboljših mojih prijateljev«, je začel pripovedovati Märtens. »Bil je prav plemenita duša...« Märtens je hotel s temi besedami zbuditi sočutje v Bergmannu, kar naj bi živčno bolnega moža dvignilo, da ne bi zmerom mislil na svoje slabe živce. Hotel je v Bergmannu zbuditi njegovo pravno žilico, zato mu je začel pripovedovati razne zgodbe iz Ulrikovega življenja.

Leon Bergmann pa je sedel na stolu kakor brez življenja. V Märtensovih besedah je slišal samo skrivno sumničenje. Misel, da ga bodo prej ali slej prijeli, ga ni hotela zapustiti. Pismo baronovo revolver, ki so ga našli v kapei, in njegovo nenadno odpotovanje iz Braunschvada se vsekakor sumljivo dejstva.

Bergmann ni več bral listov. Ni hotel za-

sledovati potek preiskave, da bi si še bolj ne razžval živcev, ki jih bo potreboval, ko bo dokazoval pred sodniki svojo nedolžnost.

Iz njegovih misli ga je zbudil zdravnikov glas: »Moja žena pojde zdajle na postajo po sestro umorjenega barona. Od nje bomo marsikaj izvedeli. Veste kaj, pridite zvečer k nam na čaj. Gostovo vas mora zanimati, kako daleč je že napredovala preiskava.«

Bergmannovo nezaupanje se je spet počelo. Tole povabilo je gotovo le pretveza, je pomislil.

»Zapisal vam bom potem pozneje kaj primerne za vaše živce«, je menil Märtens. »Zdaj moram odpraviti še ostale bolnike. Sicer vas pa moram prej malo natančneje pregledati...«

Bergmann je vstal.

»Dobro, sprejem povabilo.«

»Torej ob pol osmih...« Märtens je odprl vrata v čakalnico.

Takoj nato je Bergmann zaslišal, kako je zdravnik zaklical v čakalnico svoj mirno prijazni »Prosim!«

Bergmann je nagonski čutil, da se bo moral izogibati sestre umorjenega barona. Nasproti njej ne bi mogel biti miren, kar bi v njej zbudilo sum, ki bi se še povečal, kakor hitro bi izvedela, da je bil v času umora v Braunschvadu. Toda Bergmann je bil kakor vešča, ki se tako dolgo zaletava v plamen, da si osmoli krila. Zato je naposled sklenil, da bo šel zvečer k Märtensovim. Mora govoriti z njo. Neka skrivna moč ga sili k temu. Zelo se bo moral premagovati pred njo.

Na stopnicah je naletel na mlado, lepo žensko, ki ga je radovedno pogledala od strani. Vzdignil je klobuk. Ne da bi mu bil kdo

to povedal, je vedel, da je bila mlada ženska Märtensova žena, ki je odhajala od doma, da pride v svojo hišo veliko nevarnost zanj.

Zena doktor Märtensa je naglo korakala. Na Potsdamskem trgu si je vzela avto. Stori-la je zmerom tako, kakor ji je mož svetoval, zakaj vedela je, da ji je mož zmerom svetoval najboljše.

Malo pred šesto je bila na postaji. Natan-ko ob šestih je prihrumel brzi vlak iz Sle-zije.

Baronica Elizabeta Schmelingova je šla po-časi skozi gnečo. Sledili so ji nešteti pogledi. Njene oči so iskale med čakajočimi.

Gospa Märtensova je stala tik ob stopni- cah. Elizabeta jo je spoznala po svetlem klo- buku.

Mlada žena se je takoj začela opravičevati, da njen mož ni mogel priti na postajo, ker ima polno čakalnico bolnikov. Rekla ji je tudi, da bo morala pri nji prenočiti, ker še ni mogla najti zanj primerne stanovanje.

Märtensova je brez prestanka govorila in pri tem skrivaj opazovala Elizabetin obraz. Ali se je kaj jokala? Ali se Elizabeta sploh zna jokati? Pri tem se je Märtensova spom-nila, da ji še ni izrekla sožalja. Hitro je iz-jecljala nekaj sožalnih besed, toda Eliza-beta jo je takoj prekinila.

»Seveda prav rada ostanem začasno pri vas. Pozneje pa si bom sama poiskala kakšno primerno stanovanje.«

Na cesti je izročila Elizabeta svoj prtljaž-ni listek nekemu nosaču, ki je prinesel Eliza-betino prtljago in jo potisnil v avto. Kaj si le misli Elizabeta o njej in njeni pozabljivosti.

Zaradi prometege ropota Märtensova med vožjo ni mogla kramljati z Elizabeto. Šele, ko

(padec 82). Izpadla je letos prvič zaradi vojne Amerika. Število članov, ki so včlanjeni samo v pisarni Vodnikove družbe, se je dvignilo od 950 na 1112, to je 162 članov več kakor lani. Delovalo je uspešno 431 poverjenikov, ki jim gre iskrena zahvala z željo, da tudi v teh hudih časih ne zapuste naše napredne kulturne Vodnikove družbe. Naša srčna želja je, da čimprej nastopi pomirjenje v vsej Evropi, da bi mogli naši pridni poverjeniki neovirano opravljati svoje prosvet-

no poslanstvo med našim naprednim in nacionalno zavednim ljudstvom.

Zborovalci so počastili spomin umrlega ustanovnika dr. Rika Fuxa in umrlih poverjenikov Angela Grudna, Ivana Korošca in Avgusta Tušaka.

Pri volitvah je bil soglasno izvoljen dozdajšnji odbor s predsednikom Rastom Pustoslavškom, na novo sta bila pa izvoljena v odbor prof. Ivan Kolar in inž. Boris Sancin. Tudi nadzorstvo je ostalo nespremenjeno.

Narod, ki se ne brani, si piše sodbo

»Koroški Slovenec« piše o življenju poedinca in naroda ter med drugim podaja tudi te misli:

»Tudi narod lahko gre po poti samoljubnega poedinca. Njegovi drobci se lahko oklenejo otipljivih dobrin tega sveta, lahko prodajo zanje dediščino svojih očetov, svoj jezik in svojo čast. Morda so te vrste ljudje narodnjaki v času narodove sreče. Ali ko terja narod od njih tudi žrtve, se jih ustrašijo in zbežijo. Kaj šele, če narod terja od njih veliko žrtev njihovega življenja! Da bi se rešili, so pripravljeni izdati narodno ime in narodno čast in se pričnejo sramovati svoje narodne pripadnosti. Zgodovina v nešteti primerih sodi takšno zadržanje. Narod, ki ni pripravljen braniti dediščino svojih očetov, če treba z največjimi žrtvami, si je pisal smrtno obsodbo. Narod, ki mu je golo živ-

ljenje njegovih članov ali celo kakšna trenutna gospodarska dobrina posameznikov najvišji smoter, izgubi svojo svobodo, zemljo očetov, možnost kulturnega in gospodarskega napredka. Ker njegovih vrst ne polnijo več ideali, marveč samo še hlastanje za otipljivimi dobrinami, preneha biti narod in se razdrobi v tisoče drobcev, preko katerih gre veliko življenje, ne da bi se zanje zmenilo.

Kaj torej pomeni beseda o narodni pripadnosti? Nič več in nič manj kakor izjavo, da smo za narodnost pripravljeni vzeti nase vsakršno breme in vsako žrtev. Za svoje vzore smo pripravljeni dati svoje življenje. Ob malem premisleku je taka sveta požrtvovalnost preprosta in samo po sebi umevna. Iz požrtvovalnosti članov cvetijo družine, ra-sejo narodi, se krepijo države.«

Slovenska izseljenska zveza je ustanovljena

Ze dolgo je Rafaelova družba v Ljubljani premišljala, kako bi poenotila delo izseljenskih združenj v Sloveniji. Ze od 1. 1937 dalje se je zlasti g. Zakrajšek trudil, da bi bilo delo za izseljence čim bolj enotno v vsakem oziru. Njegova zamisel se je uresničila z ustanovnim obnim zborom Slovenske izseljenske zveze v nedeljo 30. marca v pisarni Rafaelove družbe v Ljubljani. Predsednik pripravljalega odbora vseučiliški profesor dr. Ivan

Tomšič je dopoldne otvoril ustanovni obni zbor in pozdravil zastopnike Rafaelovih družb iz Ljubljane, Maribora, Črensovcev in narodnega izseljenskega odbora iz Ljubljane.

Rafaelove družbe so bile doslej včlanjene v Zvezi izseljenskih združenj, ki pa ni v vsem ustrezala. Ustanovljen je bil zaradi tega pripravljalni odbor z nalogo, da se za zgoraj omenjena izseljenska združenja ustanovi v Ljubljani centrala z naslovom Slovenska iz-

seljenska zveza. V Zagrebu se je medtem ustanovila že hrvatska in v Beogradu srbska zveza. Vsa društva brez izjeme so z veseljem pozdravila ta načrt in s polnim razumevanjem sprejela pravila, ki jih je banska uprava odobrila dne 29. januarja letos.

Namen te zveze je razviden iz pravil, ki pravijo, da želi zveza doseči sodelovanje slovenskega izseljenskega skrbstva v vseh vprašanjih, ki so skupna celotnemu slovenskemu izseljenstvu, in sicer s skupnimi posvetovanji in ukrepi.

Predsednik je predlagal občnemu zboru, da odpošlje brzojavko Nj. Vel. kralju Petru II. z besedami: »Slovenska izseljenska zveza, ki tolmači čustva vseh slovenskih izseljencev, raztresenih po širnem svetu, izraža s svojega ustanovnega občnega zbora Vašemu Veličanstvu ob nastopu kraljeve oblasti najglobljo vdano in neomajno zvestobo ter želi vso srečo.« Razen tega so bile poslone še pozdravne brzojavke ministru za socialno politiko in narodno zdravje Milanu Grolu, ministru za zunanje zadeve dr. Momčilu Ninčiču, obema slovenskima ministroma dr. Kulovcu in dr. Kreku in banu dravske banovine dr. Natlačenu.

Zatem je bil soglasno sprejet predlog o ustanovitvi Slovenske izseljenske zveze. Pri volitvah so bili soglasno izvoljeni: za predsednika vseučiliški profesor dr. Ivan Tomšič (Rafaelova družba, Ljubljana), za 1. podpredsednika duhovni svetnik Drago Oberžan (Rafaelova družba, Maribor), za 2. podpredsednika ravnatelj OUZD dr. Joža Bohinjec (Narodni izseljenski odbor, Ljubljana), za 3. podpredsednika duhovni svetnik Josip Klekl (Rafaelova družba, Črensovci), za tajnika Stanko Grims (Rafaelova družba, Ljubljana), za blagajnika profesor Franc Jeran, Narodni izseljenski odbor, Ljubljana, za odbornike univerzitetni docent dr. Stojan Bajič (Narodni izseljenski odbor, Ljubljana); zdravnik in bivši narodni poslanec dr. Franc Klar (Rafaelova družba, Črensovci), v nadzorni odbor: sreski podnačelnik Jakob Počakaj (Rafaelova družba, Ljubljana), inž. Janko Mačkovšek (Narodni izseljenski odbor, Ljubljana), Ivan Korez (Rafaelova družba, Maribor), v razsodišče: Jakob Počakaj (Rafaelova družba, Ljubljana), Ivan Jerič, dekan, (Rafaelova družba, Ljubljana), uradnik OUZD Franc Juvan (Narodni izseljenski odbor, Ljubljana).

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

je pred svojo hišo na Potsdamski cesti izstopila in opazila pri oknu svojega moža, je spet oživela.

Zaklicala je, kolikor je mogla: »Služkinja, služkinja, pridite po prtljago!«

Toda medtem je že šofer pograbil elegantni, s srebrom okovani usnjati kovčeg in ga zanesel po stopnicah navzgor. Doktor Märtens je stal pri vratih. Njegova žena je zbežljala v stanovanje. Hotela je reči možu nekaj nežnega, kar je zmerom storila ob prihodu domov, toda ko je videla v moževih očeh resnost, se je plašno umaknila in se ozrla po Elizabeti. Seveda je resen, si je mislila, ker mora izreči še sožalje Elizabeti.

Toda Märtens ni poslušal nikakih sožalnih besed. Samo nežno je prijel Elizabetino roko, jo nekaj trenutkov držal in jo nato spoštljivo pritisnil na usta.

Märtensova je prišla zaradi tega prizora prav v zadrego, zato se je hitro umaknila v kuhinjo. Bilo ji je pa le všeč, kako imenitno je njen mož pokazal sožalje. Prav ponosna je bila nanj.

Märtens je pomagal sleči Elizabeti plašč in jo je nato povedel v svojo govorilnico.

Drget okoli njenih ust mu je izdal, da je Ulrikova strašna smrt pri pogledu na najboljšega prijatelja rajnega spet močnejše razgibala njeno notranjost. Elizabeta je morala prav s silo zadrževati solze.

Märtens jo je pustil za nekaj minut čisto samo. Nato je prinesel kozarec vina, ga postavil pred njo in rekel, da je k večerji povabil nekega bolnika.

Govoril je čisto stvarno in mirno. Ni je hotel po nepotrebnem spominjati gorja, ki ga je bila doživela.

»Povabil sem odvetnika Bergmanna...«

Elizabeta ga je presenečeno pogledala. »Odvetnika Bergmanna?«

Po imenu ji je bil že znan.

»Da,« je rekel Märtens, »poslal sem ga bil na okrepitev v Braunsbad in je bil v času umora še tam. Seveda se kot pravnik zelo zanima za ta primer. Mislil sem tudi, da bi vam morda mogel kako pomagati...«

Elizabeta se je spomnila besed, ki jih je bil rekel komisar Butow o odvetniku. Kako čudno je to, da se bo tu seznanila s tistim človekom, o katerem je rabila Butow tako čudne besede. Ali je odvetnik res v kakšni zvezi z zločinom? Odkimala je. Ne, nemogoče! Tisti robec in pisma izvirajo od ženske!

»Ne, gospod doktor,« je rekla počasi. »Ne verjamem, da bi ta gospod odvetnik kaj vedel o zločinu ali pa mi mogel pomagati. Razen tega mislim, da sem našla neko sled, ki jo bom zaenkrat sama zasledovala. Ne bi še rada govorila o tem...«

Märtens je bil zelo presenečen. Torej tako daleč je že ta reč! Da bi še več izvedel od nje, jo je vprašal: »Ali ste za trdno prepričani, da je vaša sled prava?«

»Ime mi je še neznano. Jutri pojdem k bivši Ulrikovi gospodinji...« Ni izrekla stavka do konca kakor v strahu, da ni že preveč povedala.

»Hans, ali pride še kdo drugi k večerji?« se je oglašila izza vrat Märtensova žena. »Naročil si, kakor je povedala služkinja, večerjo za štiri osebe. Gospodični baronici moram tudi pokazati njeno sobo.«

Napetost je minila. Smehljaje se je odprl

Märtens Elizabeti vrata v njeno sobo. »Ob pol osmih bo večerja,« ji je rekel.

V jedilni sobi so gorele vse svetilke velikega lustra. Miza je bila okrašena s cvetjem.

Gospa Märtensova je bila oblečena v svetlo domačo obleko. Njen obraz je žarel in njene roke so pospravljale po mizi položene serviete.

Märtens je stal poleg nje in se ji smejal.

»Veš, Greta, za oba ta dva človeka, ki bosta nocoj večerjala z nama, je ta okrasitev nepotrebna. Oba sta polna drugih misli in ne bosta ničesar opazila.«

Märtensova je bila zaradi teh besed užaljena.

»Gospodična baronica gotovo ve, da je lepše videti, če so serviete na mizo položene v obliki pahljač in ne čisto gladko.«

»Že, že, toda v takšnem razpoloženju, v kakršnem je zdaj, gotovo ne utegne misliti na take reči...«

V tem se je oglašil hišni zvonček.

»Moj Bog, gost že prihaja.«

Märtens je šel sam k vratom, da sprejme odvetnika Bergmanna. V tistem trenutku je stopila Elizabeta iz svoje sobe na hodnik.

Märtens je predstavil Bergmanna.

Odvetnik je le s silo prikrival drget, ki ga je nenadno spreletel.

Kakor bi bila planila vanj električna iskra, mu je bilo, ko je tako neposredno zagledal pred seboj Elizabeto. Kakor bi ga bil mrtvi baron sava pogledal, se mu je zdelo in ves prestrašen je okrenil glavo na drugo stran.

Trajalo je nekaj sekund, da je premagal svojo slabost in spet mogel pogledati Elizabeto.

(Dalje)

Velika bitka v Jonskem morju

Ob koncu preteklega tedna je prišlo v Jonskem morju do velike bitke med angleškim in italijanskim vojnim brodom. Iz poročila, ki ga je objavila o tej bitki angleška admiraliteta, povzemamo:

Letalske izvidniške patrulje so v četrtek 27. marca sporočile, da so vzhodno od rta Passero na Siciliji opazile italijanske vojne ladje, ki so plule proti vzhodu. Angleško vojno brodovje jim je takoj odplulo nasproti. Zjutraj 28. marca so lahke edinice angleške vojne mornarice opazile južnovzhodno od Krete oklopnico »Littorio« v spremstvu več križark. Hkratu so naše letalske izvidniške patrulje opazile dve oklopnici, več križark in rušilcev, severno od tega položaja. Kakor hitro je bilo opaženo, je sovražno brodovje takoj krenilo proti zapadu in nato z veliko hitrostjo vztrajno vzdrževalo to smer.

Poveljstvo grških vojnih sil je v pričakovanju pomorske akcije takoj odredilo, da je oddelek grških vojnih ladij odplul z vso naglico v določeno smer in zavzel svoj položaj ob strani angleške vojne mornarice. Preko dneva je bila nato sovražnikova oklopnica razreda »Littorio« ponovno uspešno napadena od angleških letal z zračnimi torpedi. Oklopnica je bila resno poškodovana in njena hitrost občutno zmanjšana. Angleška bombna letala so nato prav tako uspešno napadla sovražnikove križarke in rušilce, ki so jih z bombami večkrat zadela. Ker je s tem sovražnikovo brodovje izgubilo na hitrosti, so nato še težje bojne ladje prišle v stik s sovražnikom, vendar je prišlo do akcije iz bližine šele potem, ko je nastal mrak. Naše boj-

ne ladje so v spremstvu lahkinih edinice prešle v napad in z granatami potopile sovražnikove križarke »Polo«, »Zaro« in »Fiume« kakor tudi veliki rušilec »Vincenzo Gioberti« in rušilec »Maestrale«. Verjetno je, da je bil potopljen tudi rušilec »Alsieri« in morda je bila potopljena tudi križarka »Giovanni delle Bande nere«. Vsekakor je bilo opaženo, da je bila sovražnikovim vojnim ladjam prizadejana škoda, čeprav zaradi teme podrobnosti ni bilo mogoče dognati.

Do zjutraj 29. marca je bilo rešeno približno 1000 mornarjev s potopljenih nasprotnikovih ladij. Rešiti bi bilo mogoče še nadaljnjih 200 do 300 italijanskih mornarjev, vendar so med tem začeli nemški bombniki napadati angleške ladje. Vrhovni poveljnik angleškega sredozemskega vojnega brodovja admiral Cunningham je zato italijanskemu mornariškemu poveljstvu sporočil položaj, v katerem so bili preostali italijanski mornarji, ki jih je moralo angleško brodovje zapustiti. Nasvetoval je italijanskim oblastvom, naj bi tjakaj poslala reševalno ladjo. Italijani so res takoj odgovorili in je zaradi tega mogoče, da so še nekaj italijanskih mornarjev rešili.

British United Press javlja, da so se vse angleške vojne ladje, ki so se udeležile te pomorske bitke, vrnil v aleksandrijsko pristanišče. Niti ena ladja ne kaže poškodb. V angleških mornariških vrstah označujejo bitko, ki je bila v petek v Jonskem morju in zapadno od Krete, kot eno največjih v zgodovini. Posebno velik uspeh so dosegli v bitki angleška letala, ki so ponovno napadla italijansko oklopnico tipa »Littorio«.

nitelja, se mora izkazati pri uradnem zdravniku s potrdilom delodajalca, do kdaj je bil njegov vzdrževatelj zaposlen, in s potrdilom občine, od kdaj služi orožne vaje, in da je bil odvisen od njegovega zaslužka.

Novice

* **Brzjavni pozdrav kraljice Marije sinu kralju.** Nj. Vel. kralj je dobil od svoje matere Nj. Vel. kraljice Marije brzjavko nastopne vsebine: »Naj Bog blagoslovi Tebe, mojega sina in kralja, kakor tudi mило domovino. Tvoja mati Marija.«

* **Zahvalne službe božje za mladega kralja.** V nedeljo dopoldne so bile v cerkvah vseh veroizpovedi po Sloveniji zahvalne službe božje z molitvami za kralja Petra II. in za domovino. Službi božji so povsod prisostvovali predstavniki oblastev in uradov, šole, društva in številno občinstvo. Zlasti številno obiskane so bile zahvalne službe božje v Ljubljani, Mariboru in Celju.

* **Slovenci v Clevelandu pozdravljajo našega kralja.** Kako silen odmev so izzvale v Jugoslaviji nastale spremembe, dokazujejo številne brzjavke, ki jih pošiljajo predstavniki naših izseljencev v tujini. Z vseh strani prihajajo izrazi zadovoljstva in veselja, da je mladi kralj prevzel oblast v svoje roke in da je prišla na krmilo vlada narodne sloge. Posebno prisrčno brzjavko je poslala slovenska kolonija iz ameriškega Clevelanda, ki je za Ljubljano drugo največje slovensko mesto. Clevelandski Slovenci navdušeno pozdravljajo mladega kralja in mu žele vso srečo.

* **Sokolstvo v službi kralja in domovine.** V nedeljo je bila v Beogradu pod vodstvom namestnika staroste Sokola kraljevine Jugoslavije dr. Vladimira Belajčiča seja starost sokolskih žup iz vse države. Navzočni so bili staroste sokolskih žup iz Banja Luke, Beograda, Bjelovara, Celja, Cetinja, Karlovca, Kranja, Kragujevca, Ljubljane, Maribora, Mostarja, Niša, Novega Sada, Novega mesta, Osijeka, Petrovgrada, Sarajeva, Skoplja, Splita, Tuzle, Užic, Varaždina, in Zagreba. Župni staroste so obvestili vodstvo o velikem navdušenju, ki ga je izzvala v njihovih edinicah vest, da je prevzela oblast vojska in da je stopil na prestol starosta Sokola kraljevi-

Delavsko zavarovanje in poklicanci na orožne vaje

Okrožni urad za zavarovanje delavcev naproša delodajalce, da odjavijo vsakega člana, ki je vpoklican na orožne vaje, z onim dnem, ko je dejansko zapustil delo zaradi orožnih vaj. V korist delodajalcev in delojemalcev je, da na odjavnicah delodajalci označijo, da gre za orožne vaje, ker v tem primeru urad ne bo računal prispevkov zaradi prekasne odjave. Vsakega člana, ki je po dokončanih orožnih vajah delo spet nastopil, naj delodajalci prijavijo ponovno v zavarovanje z dnem nastopa dela. Pozneje naj član predloži uradu na vpogled vojaško knjižico ali potrdilo vojaške-

ga poveljstva ali pa tudi od občine overovljen prepis, iz katerega bodo razvidni: ime, priimek in rojstni podatki zavarovanca, prvi dan orožnih vaj, zadnji dan orožnih vaj, število dni orožnih vaj, ime in naslov vojaške edinice, v kateri je služil. To je potrebno zaradi tega, ker se čas orožnih vaj delno šteje v zavarovalno dobo.

Za čas orožnih vaj zavarovanca imajo njegovi družinski člani pravico do zdravljenja kakor v času, ko član dela in plačuje prispevke. Družinski član, ki se hoče poslužiti bolniških dajatev ob času orožnih vaj svojega hra-

MIRKO BRODNIK:

K NOVIM ZARJAM

4

ROMAN IZ SEDANJIH DNI

Vzela sta si voz in se odpeljala že ob devetih dopoldne. Hodnikovki sta rekla, da ni treba zanj kuhati, ker bosta kosila kar zunaj in se bosta vrnila šele zvečer.

Dobro uro sta se vozila. Tam je bila vas, ki so jo Slovenci prejšnje mesece ob nedeljah pogosto obiskovali. Ves pevski zbor je šel vselej z njimi. Tam so se zabavali in se zvečer vračali dobre volje domov.

Gostilna, kjer so se zbirali Slovenci, je bila zdaj skoraj prazna. Le nekaj vojakov je sedelo tam. Naročila sta si kosilo, potem pa sta šla nad grič nad vasjo, odkoder je bil lep razgled daleč po deželi.

Pomladno sonce je skoraj pripekalo, ko sta stopala navkreber. Na levi je bil širok gozd s senco, toda nista šla po njem. »Naj naju sonce malo ogreje!« je dejal Janez. Vso zimo ga v našem gnezdu skoraj nismo videli. »Lepo je tu«, je šepnila Zlata.

»Pa je pri nas lepše. Ko bi ti vedela, kolikrat sem v duhu gledal naše gričke z vinogradi, kjer je vse zeleno in rjavo, ne pa tako sivo od prahu in dima kakor tu...«

»Da, pri nas...«

Prišla se je k njemu. Hotela mu je reči: »Pojdiva domov!« — toda potem bi začela spet govoriti o vojni in Janez tega ni maral. Molče je sklonila glavo in samo stisnila njegovo roko.

Toda Janez je menda uganil njene misli. Spet je postal nekam otožen.

Na vrhu griča sta obstala. Kamor je segal pogled, je bila ravnina, ki jo je časih presekala kakšen majhen grič. In drugače je bila ta ravnina skoraj prazna, zdaj pa se je povsod videlo življenje.

Vojaki so kopali okope in zagrajali ravnino povsod z bodečo žico. Po sivih cestah so hiteli težko obloženi tovorni avtomobili, po zraku so brnela letala.

»Če se tod vlije povodenj...« je rekel Janez, pa se je ugriznil v ustnice. Zdaj je on sam prelomil besede, ki jih je bil zjutraj rekel.

Z vzhoda je enakomerno bobnelo kakor po taktu.

Legla sta v travo in strmela v nebo, zatopljena vsak v svoje misli. Ali pa oba v iste. Kdo ve?

Ves čas nista spregovorila niti besede. Potem je Zlata počasi vstala. Sonce je bilo že visoko.

»Kdaj bo kosilo?« je vprašala.

»Da, saj res«, se je Janez zdramil. »Rekel sem, naj ga pripravijo ob pol enih. Podvizati se bova morala, da ga ne zamudiva.«

In hitro sta šla.

Ko sta se vrnila v gostilno, je bilo tam vse polno ljudi in videlo se je, da so močno raz-

burjeni. Janez in Zlata sta poiskala kotiček, kjer so jima pripravili kosilo. Sveži zrak jima je dal dober tek. Po kosilu sta vprašala gostilničarja, kaj je novega, in možak jima je preplašen povedal, da prihajajo prav vznemirljive vesti. Da se je Belgija vdala in da so jo Nemci preplavili. Baje so že boji na francosko-belgijski meji, kamor so sovražniki poslali svoje najboljše čete, in da za zaveznike ti boji ne potekajo prav ugodno.

»Upamo, da bodo le vzdržali«, je nazadnje dejal gostilničar... Saj je bilo v svetovni vojni še huje. Skoraj pred pariška vrata so prišli Nemci, pa smo jih nazadnje le zmogli.

»Zdaj je bolj nerodno«, se je nekdo vmešal. »Takrat so Nemci imeli Ruse za hrbtom, zdaj pa tega ni. Bitke na Marni nismo dobili mi sami, ampak Rusi, ki so združili strani padli po Nemcih in jih prisilili, da so z naše strani poegnili polovico čet na rusko stran. Drugače bi bili takrat Nemci prišli v Pariz. Zdaj pa je vse padlo po nas...«

»Pa naši poveljniki?«

»Kaj vemo o njih. Bog ve, ali jih je dovolj.«

In spet so se vneli pogovori, kakršnih je bil Janez že do grla sit. Vsak dan jih je moral poslušati povsod, v tvornici, doma. In ko je prišel k Zlati, ga je tako gledala, da je spet bral v njenih očeh sam strah in vprašanja, kaj bo.

Slabe volje je bil, ko sta se potem spet odpeljala v Fôret-Long. Vso pot je molčal in strmela v tla.

»Janez, kaj misliš?«

»Sam ne vem. Zlata, še ta teden morava iti.«

Zlata se ga je oklenila.

»Res?«

ne Jugoslavije kralj Peter II. Prav tako so izjavili pripravljenost vseh sokolskih pripadnikov, da vse svoje razpoložljive sile stavijo v službo kralja, naroda in domovine. Namestnik staroste dr. Belajčić je prosil staroste, da se vneto lotijo nadaljnjega sokolskega delovanja. Sprejet je bil program dela za vse edince.

* **Upokojeni ministri.** Z ukazom Nj. Vel. kralja so na predlog predsednika ministrskega sveta upokojeni nastopni ministri na razpoloženju: Cvetković Dragiša, Pešić Peter, Nedić Milan, Cincar-Marković, Jevrem Tomić Danilo Vulović in Dušan Pantić. Ministri na razpoloženju dr. Milan Protić, dr. Časlav Nikitović in dr. Dragomir Ikončić pa so razreženi dolžnosti.

* **Beograjski župan razrešen.** Z ukazom Nj. Vel. kralja je bil na predlog notranjega ministra razrešen poslov predsednika beograjske občine dozidajski župan Jevrem Tomić.

* **Smrt bivšega ministra Mirka Komnenovića.** V Hercegovnem so v nedeljo dopoldne ob veliki udeležbi pokopali zaslužnega državnika Mirka Komnenovića, bivšega ministra in dolgoletnega župana v Hercegovnem. Iz vse Boke pa tudi od drugod so prišli pogrebci. Zaradi velikih zaslug za narod je bil pokopan na državne stroške. Velikemu rodoljubu bodi ohranjen časten spomin!

* **Turški poslanik v Berlinu Geređe je po rodu iz Hercegovine.** Njegov ded je bil ugleđen musliman v Stolcu in umen kmetovalec, ki je mnogo storil za napredek kmetijstva. Njegov sin je bil Ali-paša, ki je živel v Odriču in je imel pri sebi stalno srbskohrvatskega učitelja, ki je njegove otroke učil rodneje jezika. Eden izmed njegovih sinov je bil Husrev Zulfikar beg, ki se je posvetil državniški službi in je postal turški zastopnik v tujini. Ko so pa v Turčiji poturčili vsa imena, je ta dobil ime Geređe. Najprej je bil veleposlanik v Tokiu, zdaj pa je nekaj mesecev turški zastopnik v Nemčiji. S svojimi brati ima še danes večja posestva v Hercegovini.

* **Zavarovanje hišnih pomočnic.** V smislu zakona o zavarovanju delavcev je minister za socialno politiko in narodno zdravje odredil kategorizacijo za služkinje (hišne pomočnice) v hišnih gospodinjstvih in za hišnice. Za te je določen I. mezdni razred ne glede na višino njihovega zaslužka in znaša mesečni zavarovalni prispevek 47 din za vse vrste zavarovanja z vštetim prispevkom za delavsko zbornico in borzo dela. Za služkinjo se sma-

tra ženska oseba, ki vrši pomožna dela v domačem gospodinjstvu. Niso pa kategorizirane kuharice, sobarice, vzgojiteljice otrok in gospodinjke, ki vrše samostojno gospodinske posle. Te se uvrščajo v mezdne razrede po višini prijavljenega zaslužka. Prvi mezdni razred predstavlja zaslužek v denarju in v naravi, skupaj 250 do 500 din mesečno. Določila te kategorizacije veljajo od 1. marca 1. 1941. dalje. Delodajalci se naprošajo, da v onih primerih, v katerih so njihove v gospodinjstvu zaposlene uslužbenke od zadnje prijave spremenile značaj svoje zaposlitve, na primer pomočnica je postala samo kuharica, javijo to spremembo uradu na tiskovini »sprememba pri članu« z natančno označbo zaposlitve v zasebnem gospodinjstvu in prejemkov v denarju in naravi.

* **Savinjski splavarji se borijo z aboljše mezde.** Delavstvo gozdne, lesne in žagarske stroke v Savinjski in Zadrebški dolini se je v zadnjem času začelo zbirati v strokovnih združenjih, da bi laže doseglo izboljšanje svojega položaja. Pri pogajanjih s podjetniki pa je bil dosežen sporazum le glede ureditve plač za tesarje, gozdne delavce in žagarje. Glede določitve plač za splavarje se kljub posredovanju zastopnikov oblasti in Delavske zbornice ni dosegel sporazum. Splavarji zahtevajo: za vožnjo iz Ljubnega ob Savinji in iz Kroke v Zadrebški dolini do Celja 200 din, iz Ljubnega na Rogljico 600 din, iz Kroke na Rogljico 570 din, iz Šmartnega ob Dreti na Rogljico 550 din, iz Mozirja 450 din. V Mitrovico naj se plača krmarjem po 2000 din, drugim pa 1800 din.

* **Tretji brezmesni dan bo v kratkem uveden.** Doslej sta bila brezmesna dneva četrtek in petek, zdaj pa se jima bo najbrž pridružila še sredo.

* **Trojčke je rodila.** V Veliki Brusnici nedaleč od Bosanskega roda je žena siromašnega dninarja Ivana Babića v svojem 40. letu rodila trojčke: dva dečka in deklico. Ubožna mati prebiva z možem in družino v napol podrti hišici. Poleg trojčkov ima še osem otrok. Denar služi edino oče Ivan, njegov zaslužek pa je premajhen za vse življenjske potrebe številne družine. Kljub temu se otroci krepko razvijajo. Res so vaščani dobrega srca in pomagajo ubogi materi, toda za toliko ust je to že premalo. Prav bi bilo, da bi prevzela država in banovine skrb za matere številnih otrok.

* **Tovorni tank za nafto so našli na morju.** Na odprtem morju pred Dubrovnikom so nedavno večer opazili velik tank za prevažanje

nafta, ki je brez posadke plaval po vodi. Opazil ga je naš potniški parnik, ga privezal k sebi in privlekel v luko Sobro na otoku Mljetu. O najdbi so bila takoj obveščena naša pristaniška oblastva in je v Sobro odpelala neka naša vojna ladja, ki je tank privlekla v pristanišče v Gružu. Tank je skoraj nov, ima 20 do 25 vagonov nosilnosti, pripada pa Italiji.

* **Smrt otroka zaradi opeklin.** 12-letni krojačevi hčerki Matildi Mordejevi pri Sv. Roku pri Rogatcu se je pri štedilniku vnela obleka. Deklica je dobila hude opekline. Prepeljali so jo v celjsko bolnišnico, kjer je izdihnila.

* **Po navalu na bivšega delodajalca je izvršil samomor.** 32letni trgovski potnik Rudolf Jug je prišel v nedeljo dopoldne v tehnično tiskarsko pisarno v Cankarjevi ulici v Mariboru, kjer je dobil izplačano zaslužen provizijo. Lani je bil Jug uslužben pri Pinterju, a ga je Pinter odpustil. Jug je nato šel toda čez nekaj minut se je spet vrnil in zahteval s Pinterjem razgovor med štirimi očmi. S Pinterjem se je Jug zatem razgovarjal, toda med pogovorom je po Pinterjevih izpovedbah Jug nenadno napadel Pinterja in mu prizadejal poškodbe na glavi. Zatem je Jug planil iz Pinterjeve sobe v garderobo, kjer se je zaklenil. Kmalu nato je odjeknilo šest strelkov. Ko so Pinterjevi uslužbenci vdrl v garderobo, so našli Jugo v mlaki krvi mrtvega.

* **Na Golovcu se je obesil.** V nedeljo so našli na Golovcu obešenega v gozdu nad Hradeckega vasjo neznanega moškega. Ugotovili so, da gre za rudarja Martina Lenarta, rojenega 1. 1909. v Žegarju pri Planini na Štajerskem. Lenart je bil nekoliko slaboumen in se je zdravil v bolnišnici za duševne bolezni, kjer so ga te dni odpustili.

* **Otrok je zanetil požar.** V Kicarju je nastal ogenj v gospodarskem poslopju posestnika Josipa Šica. Ogenj se je razširil tudi na hišo. Obe poslopji sta zgoreli. Preiskava je dognala, da je ogenj zanetil domači sinček, ki se je igral z vžgalicami na skednju.

* **Življenje si je vzel.** V banovinskem gozdu pri Zgornji Kungoti so našli obešenega 50-letnega viničarja Antona Srebernika. Mož je šel prostovoljno v smrt zaradi neozdravljive bolezni. Zapustil je ženo in šest nepreiskrbljenih otrok.

* **Oproščen.** Pred mariborskim okrožnim sodiščem se je moral zagovarjati urednik »Totege lista« g. Božo Podkrajšek, ki ga je državni tožilec obtožil po zakonu o nevtraln-

»Da. Prehiteti morava nevihto, da naju ne zajame. Morda bi bilo bolje, če bi bila že pred dnevi šla.«

»Vidim, tudi jaz sem tako mislila, pa se ti nisem upala tega reči, da ne bi mislil, da se bojim. Tako bom vesela, ko bo enkrat vse to za nama...«

»Ti ni všeč tu?«

»Ne, po pravici ti moram povedati, da mi ni. Soj so ljudje dobri z menoj, pa vendar... Tako se mi zdi, kakor bi me zmerom očitajoče gledali.«

Tiho se je stisnila k njemu. Njegova roka je nervozno zdrsnila po njej.

Ko sta prišla domov, sta zvedela, da so novice, ki sta jih čula na izletu, resnične, in da je še več novega. Na nekaterih krajih so Nemci predrli francoske obrambne črte in se zagnali s svojimi tanki daleč naprej. Po radiju je sicer vlada mirila prebivalstvo, da ni nič hudega, toda kdo je še verjel uradnim poročilom, zlasti tu za fronto. Sicer je vse kazalo, da misli vdreti sovražnik bolj proti vzhodu, toda tisti, ki so količkaj poznali položaj, so vedeli, da je to samo začetek njegove poti, ki se bo kmalu obrnila tudi proti jugu. Počasi so začeli uvedevati, da bo umetni zid ob meji — Maginotova črta, o kateri so nekoč toliko govorili — postala brez pomena, ko bo sovražnik vdrl globoko v deželo.

Razpoloženje pri Hodnikovih ni bilo najboljše. Sicer sta bila Hodnik in njegova žena že tu kar domača, saj sta že dovolj dolgo prebivala tu, in tudi doma nista imela prav za prav nikoga, ki bi bil zaradi njiju v skrbeh, a vendar je vse viselo nad njima kakor mora, ki tlači človeka v težkih sanjah.

»Midva bova ostala tu«, je dejal Hodnik,

ko mu je Janez povedal, kaj sta z Zlato sklenila. »za vaju pa je res bolje, če gresta. Zgoditi bi se vam kaj utegnulo. Če se zgodi nama, nič hudega...«

Drugo jutro je Janez odpovedal službo. Nič ni zahteval kakšne odpravnine, čeprav bi bil imel pravico do nje. Vesel je bil, da je vse hitro odpravil. Potem je šel še poslednjič na delo. Ni mu šlo prav od rok. Pogovarjal se je s tovariši in zvedel je, da jih ima še več izmed njih iste namere kakor on. Hotel se je zmeniti z njimi, da bi skupno odpotovali, toda vsak izmed njih je še imel kakšno opravilo, tako da bi se njegovo potovanje zavleklo, če bi bil hotel koga počakati. Sklenil je, da pojdeti z Zlato naslednji večer.

Po kosilu je brzojavil izseljeniškem duhovniku v Parizu, da pride v Pariz in ga prosil, naj ga počaka na postaji. Na pošti je moral dolgo čakati, ker so mu rekli, da smejo oddajati le uradne brzojavke. Šele po dolgem povpraševanju pri vojaških oblasteh so mu dovolili brzojavko odposlati. Uradnik na pošti pa mu je še rekel, da je vprašanje, ali bo naslovljenec brzojavko sploh dobil...

Tako se Janez ni vrnil preveč potolažen domov. Pogovarjal se je tudi s Tonetom, kako misli on. Prijatelj se je dolgo pomišljal. Ali naj bi ostal še tu, ali naj bi šel z Janezom. Ni bil toliko varčen, kakor nekateri njegovi tovariši, in še domače je moral podpirati ves čas, kar je bil na delu v tujini. Doma se je mislil oženiti in si kupiti kmetijo. S prihranki, ki jih je doslej nabral, bi bil mogel kupiti le kaj manjšega, da bi se moral potem zmerom trdo boriti za kruh. In zdaj so imeli tu tako lepe plače...

»Saj ni treba, da greš domov. Tudi jaz mor-

da ne pojdem. Če bo kje bolj na jugu, kjer bo varneje, lepa priložnost, bom ostal kar tam.«

»Tu sem se že tako navadil«, se je le še malo upiral Tone.

Janez je videl, da se mu ne bo treba več dosti truditi, da ga bo pregovoril.

»Tu bodo boji«, mu je dejal. »Utegne se ti kaj primeriti. Če zasedejo Nemci te kraje, tudi ne bo boljše kakor je sedaj. Tam na jugu se nam pa ne bo treba ničesar bati. Ali je že pisal kdo od naših, ki so šli?«

»Samo eden, ki je nekje pri Marseilleu. Trdi, da je dobro in vabi še druge.«

»No, vidiš!«

Tone je še malo pomislil, potem pa je segel Janezu v roko in mu dejal:

»Prav imaš. Najbolje je, da odidem tudi jaz. Čemu bi hodil za druge v žerjavico po kostanj? Jutri se odpeljem tudi jaz.«

Zdaj je bil Janez kar boljše volje. Tudi Zlata, ki je kmalu zvedela za to novico, se je razveselila. Janez je začel takoj pregledovati vozni red.

»Če pojdemo jutri zvečer, bomo po voznem redu pojutrišnjem zjutraj v Parizu. Tam pa mislim ostati le tako dolgo, da bova uredila vse na našem poslanstvu, če bo treba iti domov. Pariza imam že kar dovolj, zlasti zdaj, ko je vojna, me nič ne vleče, da bi predolgo ostal tam.«

Drugi dan sta z Zlato hodila okoli in se poslavljala od svojih znancev. Vsi so jima želeli srečno pot in mnogi so obljubili, da pridejo k odhodu vlaka na postajo. Čeprav je Zlata že prej vse pripravila, je imela polne roke dela ves dan.

Prtljago sta spravila na postajo. Veliko je ni bilo, a vendar mnogo za te dni, ko je bilo

sti. Sodišče je g. Podkrajška oprostilo vsake krivde in kazni.

* **Smrtna nesreča pred sodiščem.** Pred tričlanskim senatom v Celju se je zagovarjal 37letni upokojeni rudar Martin Korošec, rudošelec v Loki pri Franklovem. Korošec je začel lani iskati plasti premoga v Črešnjicah pri Franklovem. Najprej so izkopali pod zemljo vodoraven rov. Ker pa se je začela zemlja v rovu vsipati in je grozila nevarnost, da bo plaz zasul bližnjo cesto, so začeli kopati globok navpičen jašek, ki so ga zavarovali s štirimi okviri. Ko so hoteli jašek razširiti in okrepiti omenjene štiri okvire, so ti okviri začeli popuščati in so stisnili delavca Antona Žnidarja, ki je delal v jašku. Korošec je priskočil Žnidarju na pomoč, a sam ni mogel pomagati Žnidarju. Zato je poklical še druge ljudi, ki jim je po 11 urah uspelo rešiti Žnidarja iz nevarnega objema. Žnidar ni imel nikakih zunanjih poškodb. Spravili so ga na njegov dom, kjer pa mu je ponoči postalo slabo. Nesrečneža je zadela srčna kap in je izdihnil. Zdravnik dr. Pokorn iz Vojnika je izjavil, da bi bila zdravniška pomoč najbrž uspešna, če bi bili poklicali zdravnika, ko so Žnidarja rešili iz jaška. Prof. inž. Dušan Rudolf je kot izvedenec izjavil, da jašek ni bil zgrajen pravilno. Martin Korošec je bil obsojen na tri mesece strogega zapora pogojno za dobo dveh let.

* **Tatvina mesa.** Pišejo nam: V Desnjaku pri Ljutomeru je bil okraden posestnik g. Franc Filipič. Tatovi so mu prav tako kakor lansko leto odnesli vse svinjsko meso. Odločnemu nastopu orožnikov iz Ljutomera se je zahvaliti, da so bili tatovi tokrat izsledeni in razkrinkani. Obe tatvini sta izvršila komaj 17letni Jožef K. in 18letni Franc L., oba stanujoča v Lahoncih, občina Sv. Tomaž pri Ormožu. Pri mladih tatovih so našli še skoraj vse pri Filipiču ukradeno meso. Manjkale so samo tri klobase, ki sta jih tatova že pojedla. Tatinska dvojica bo dobila pred sodiščem primerno plačilo.

* **Sprejem mladeničev v inženjersko podoficirsko šolo v Šabcu,** konjeniško v Zemunu artilerijsko v Čupriji in avtomobilsko podoficirsko šolo v Beogradu v starosti od 18 do 21. let. Rok za prijavo je kratek. Vsa zadevna pojasnila dobite ustno ali pismeno v Koncesionirani pisarni Pera Franca, kaptana v p., Ljubljana, Maistrova 14. Za pismen odgovor priložite znamke za 10 din.

vse na železnici tesno. Komaj sta pregovorila uradnika, da jima je vse prevzel. Tone, ki je prišel malo za njima, je imel samo en večji kovčeg. Vse drugo je pustil pri svoji gospodnji, in ji dejal, da se vrne svoje reči iskat, ko bo konec nevarnosti, ali pa bo sporočil, kam naj mu jih pošlje.

»Kar je kaj vredno, sem vzel s seboj«, je rekel, »drugo naj pa počaka, ko že jaz nočem čakati.«

Nekam potlačen je bil, a svojo čemernost je skušal skrivati, pa se mu ni prav posrečilo.

Vlak bi bil moral ob pol osmih oditi in nabrlo se je precej znanec, ki so se prišli posloviti. Toda ob pol devetih še zmerom ni bilo od nikoder glasu, kdaj vlak pride. Šele okoli devetih so sporočili, da je nekje na severu železniški tir od tujih bomb poškodovan. Rečeno pa je bilo poleg tega, da bodo sestavili na bližnjem križišču nadomesten vlak, ki bo prišel najbrž še pred polnočjo.

»Lepo se začenja naše potovanje«, je dejal Tone.

»Le malo potrpi!« mu je rekel Janez in ga potrepljal po rami. »Kmalu bo bolje. Zdaj lahko vidiš, kako dobro je, da smo se odločili za odhod!«

Ker je bilo pozno, so začeli tisti, ki so se prišli posloviti, odhajati domov. Zjutraj jih je čakalo naporno delo.

Malo pred polnočjo je res prišel obljubljeni vlak. Ljudje so se zagnali v vagone, ki so bili stari in zatohli. Videlo se je, da so jih le za silo zbrali in so bili najbrž že določeni, da jih razdro.

»Prav hitro ne bomo s temi zaboji v Parizu«, je rekel nekdo.

»Samo da pridemo tja«, so se tolažili drugi. Naši trije znanci so našli še precej dober

Popotnikova torba V Halozah ni dovolj kruha

Podlehnik, marca.

V Haloze se je naselilo siromaštvo zlasti takrat, ko je začela vinska kupčija pešati. Vmes so bile še slabe letine. To vse je občutil viničar še bolj kakor vinogradnik.

V goricah se je te dni začelo najtežje delo, to je kop. Letos je to delo še posebno težavno, ker je premalo kruha in premalo moke. V februarju in v začetku marca smo dobili na osebo 2 kilograma moke, nekaj dni pozneje že samo en kilogram, zdaj pa sploh nič. Tisti, ki je imel denar, je moko lahko kupil prej, ko je je bilo dovolj in je bila cenejša, viničar s svojim skromnim zaslužkom 10 do 12 din na dan pa je ni mogel kupiti za številno družino. Tudi kruh se ne dobi. Občinski prehranjevalni odbor je dal neke mu peku malenkostno količino moke, iz katere smo jedli kruh do 10. marca, zdaj smo pa ostali brez njega. Haložanu je glavna hrana kruh. Tudi za otroke je najvažnejše, da ima vsaj nekaj kruha. Pri vsem tem pa morajo haloški otroci večkrat opravljati dela odraslih. Haložani prosimo odločujoča oblastva, da nam preskrbe dovolj cenene moke.

Iz Prekmurja

Smrt zaslužnega moža

Murska Sobota, marca.

Te dni so v Murski Soboti pokopali upokojenega orožniškega narednika-vodnika in občinskega tajnika g. Franca Gregoriča, ki je umrl v starosti 64 let. Pokojni je bil doma iz Brguta v Primorju in je kot orožnik služboval skoraj po vsej Istri. Nazadnje je bil v Lušinu, odkoder se je moral kot narodno zaveden orožnik izseliti.

Ko so jugoslovenske čete 12. avgusta leta 1919. zasedle Prekmurje, je bil narednik-vodnik Gregorič že čez pet dni na svojem novem mestu v Murski Soboti. Po upokojitvi l. 1926. je postal tajnik murskosoboške občine, kateri je posvetil vse svoje moči. Bil je delaven in požrtvovalen. V prostem času je marljivo deloval tudi v raznih društvih.

prostor. Pred odhodom so še uradniki preiskali listine vseh potnikov. Nekateri jih niso imeli v redu in nastal je vik in krik, ker so morali z vlaka. Nazadnje se je vlak le premaknil.

Počasi je sopel po ravnini in na vsaki postaji je dolgo čakal. In povsod so se ponavljali isti prizori. Na peronih je čakalo polno ljudi, ki so se vsi hoteli umakniti iz nevarnih krajev. Vlak se je čedalje bolj polnil in kmalu ni bilo nikjer več prostora. Ljudje so se gnetli po tesnih oddelkih in po hodnikih. Le malokje je kdo izstopil in takoj je hotelo priti namestu njega na vlak deset drugih. Vse police so bile zалоžene s prtijago, vagoni hladni, a vendar je bilo soparno v njih.

Zlata je v svojem kotu zaspala in glava ji je omahnila na Janezovo ramo. Tudi Tone je skušal zaspati, pa ni mogel. V sosednem oddelku je vekal otrok in ni maral utihniti.

»Janez, kam se bomo obrnili v Parizu?«

»Kam? Upam, da bo prišel naš duhovnik na postajo. Ta nam bo svetoval. Najceneje bo, če pojdemo v kakšno delavsko zavetišče. Saj jih je tam dovolj. Jaz sem že večkrat stanoval v njih, če sem bil v Parizu.«

»Ne verjamem, da bo tam kaj prostora, ko je pa toliko beguncev. Vse hiti zdaj v Pariz, kakor bi bilo tam najbolj varno. No, bo že kako«, je končal in odmahnil z roko.

Mimo so pogosto hiteli vlaki z vojaštvom in orožjem. Včasih je bilo na takih vlakih vse živo in veselo, zdaj pa je vladal molk. Vsi ljudje so čutili težo trenutkov, ki so jih preživljali.

Ko so se vozili skozi neko mesto, so videli na zapadu odseve velikih ognjev. Izvedeli so, da so imeli tam zvečer hud letalski napad.

Kako velik ugled je užival, je pričala velika množica pogrebcev, ki ga je spremila na zadni poti. V sprevodu so nosili vrsto krasnih vencev, ki so jih poklonili svojci in razna društva. Pevski zbor »Zarja« je zapel svoje mu požrtvovalnemu odborniku v spomin žalostinko, ob odprtem grobu pa sta se poslovila od blagega pokojnika v imenu občine župan g. Ferdinand Hartner in v imenu Sokola g. Velnar. Pokojnik zapuša globoko užalošene soprogo, hčerko in sina.

Naj bo blagemu pokojniku lahka zemlja, žalujočim pa izrekamo naše globoko sožalje!

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Cenena turščična torta. Vzemi štiri rume njake, dodani 17 dekagramov sladkorja in mešaj, da narase. Potem vmešaj 15 dekagramov turščične moke, pomešane z enim pecivnim praškom, lupine in sok ene limone in na posled sneg štirih beljakov. Dobro namaži kozo z mastjo, oprži z moko in daj v kozo to zmes. Pečeno prereži čez pol in nadevaj z marmelado.

Praktični nasveti

Preostalo jed hrani na mrzlem. Če je opoldne kaj ostalo od kosila, ne hrani na toplem v pečici ali na ognjišču, temveč deni do večera na hladno. Ohlajena in spet dobro pogreta jed ne škoduje. Le krompirja in zlasti gob ne pogrevaj. Zlasti lahko pogrete gobe zelo škodujejo prebavilom.

Jed okisaš šele, ko je skuhana. Jedem, ki jih je treba okisati, dodaj kis, vino in limonov sok šele, ko so kuhane in jih odstaviš. Prej dodana tekočina za kisanje namreč med kuhanjem izhlapi in se okisanje prav nič ne pozna ali pa le malo občuti.

Vonj po tobaku preženeš, če obesi v sobi ožeto mokro brisačo. Ko se brisača nekaj časa v sobi suši, izgine iz nje vonj po tobaku. Ako so se predmeti v sobi preveč navzeli tobakovega vonja, pa je treba prostor dobro prezračiti in postopanje z mokro brisačo ponoviti.

Svilene tkanine, čipke in svilene nogavice se lepo svetijo, ako v zadnji vodi, ki v njej izpiraš te predmete, razstopiš nekaj kock sladkorja.

ki je terjal dosti žrtev. Požare gase, pa jih je preveč, da bi jih mogli udušiti. Bombe so bile merjene na tovarne, pa so padle na delavske naselbine...

Več niso mogli zvedeti, ker se je vlak pomaknil naprej. Le po prestrašenih obrazih ljudi na postaji so lahko sklepali, kako hudo je moralo biti.

Potem so morali nekje sredi proge obstati. Zlata se je zbudila, ko se je vlak s sunkom ustavil. Preplašeno je pogledala okoli sebe.

»Kaj pa je?«

»Pogledal bom«, je dejal Janez in skušal odpreti okno, pa je bilo menda zarjavelo in se mu namen pri vsem trudu ni posrečil.

Potem je nekdo zaklical od zunaj:

»Pogasite luči!«

»Kaj je? Kaj je?« so preplašeni klicali ljudje.

»Tuja letala!«

V trenutku so v vlaklu izginile luči. Zunaj je bilo tako temno kakor v rogu.

Janez je pogledal na uro. Skoraj štiri je kazala. Ob šestih bi bili morali biti v Parizu, pa še tretjine poti niso prevozili. In zdaj bodo še tu čakali bog ve kako dolgo.

K sreči je otrok v sosednem oddelku utihnil in ni več vznemirjal ljudi s svojim jokom.

Tako počasi so tekale minute.

»Hvala Bogu, da se bo kmalu zdanilo!« je zavzdihnila Zlata. »Če bi bila vedela, kaj bo...«

»Kaj?«

»Bi ti bila že davno rekla, da morava iti.«

»Do Pariza bova že potrpela, potem bo pa bolje«, jo je potolažil.

»Bog daj!«

(Dalje)

Pravijo, da se bo zemlja nekoč spremenila v prah

Pred kratkim so zborovali ameriški zvezdoslovci in podali svoje domneve o koncu sveta. Eno izmed podanih poročil pravi, da bo nekega dne naše sonce zgorelo z vsemi zvezdami, ki spadajo pod njegovo območje. S tem bo seveda tudi na zemlji zamrlo vsa kršeno življenje.

Raziskovanja so dognala, kakor trdi to poročilo, da naš svet ni starejši od deset milijard let in da bo v razdobju prihodnjih 100 milijonov let nastala strašna eksplozija na soncu. Ljudje bodo takrat doživeli nekaj strašnega. Ameriški učenjaki namreč napovedujejo, da se bo sončna svetloba za stotimilijonkrat pomnožila, kar se bo zgodilo docela nenadno. Velikanski oblaki gorečega plina se bodo takrat ločili od sonca ter z naglico 600 km na sekundo z vročino 37.000 stopinj Cel-

zija zdrveli v vesoljstvo. Ker pa sončna svetloba potuje od sonca na zemljo z naglico 300.000 km na sekundo, bodo na zemlji že čez osem minut in tri sekunde začutili neznosno naraščajočo vročino. Pet ur nato bodo že prvi oblaki gorečega sončnega plina zadeli na zemljo in pokončali vse življenje.

Ko se bo vse to zgodilo, se bo sonce spet skrčilo in bo veliko približno kakor planet Jupiter. Sonce bo pri tej svoji eksploziji izgubilo kakih devet desetih zdajšnje svoje snovi. Zemlja in drugi planeti sončnega območja se bodo spremenili v čisto droben prah, zaradi česar bo ves prostor, ki ga zdaj imenujemo obsončje, spremenjen v morje prahu in plina, ki je nastal ob sončni eksploziji.

× **Roosevelt častni doktor atenskega vseučilišča.** Reuter poroča: Predsedniku Zedinjenih držav Rooseveltu je bil podeljen naslov častnega doktorja pravne fakultete na atenskem vseučilišču.

× **General Lorenzini, ki je branil Keren, je padel.** Pred dnevi smo čitali v poročilu italijanskega generalnega štaba, da je padel junaške smrti pred Kerenom general Orlando Lorenzini. Pokojnik je bil razmeroma mlad, saj se je rodil l. 1890. v Guardistallu pri Pisi in je l. 1912, ko je dosegel čin podporočnika, stopil v aktivno službo na področju Cirenajke. L. 1917. je dosegel čin kapetana ter se bojeval na italijanskem bojišču proti Avstriji. Poveljeval je oddelku strojníc. Dve leti pozneje ga najdemo spet v Libiji. Potem je odšel z italijansko okupacijsko vojsko v Malo Azijo, odkoder se je vrnil spet v Cirenajko in prevzel poveljstvo nad oddelkom strojníc na avtomobilih. Povišan je bil v majorja, se vrnil v Italijo, stopil l. 1934. kot prostovoljec v vojaško službo v Afriki, kjer so mu poverili poveljništvo nad oddelkom domačinskih čet v Eritreji. Nekaj časa je bil poveljnik oporišča v Masavi, a l. 1938. je bil imenovan za polkovnika in vojaškega komandanta Eritreje. V zdajšnji vojni je najprej poveljeval neki kolonialni brigadi, po osvojitvi angleške Somalije pa je bil povišan v brigadnega generala. V zadnjem času je bil imenovan za poveljnika vseh italijanskih čet pri Kerenu, kjer je padel junaške smrti za svojo domovino.

× **Nove, še večje leteče trdnjave nameravajo izdelovati.** Kakor poročajo iz Amerike, je izdelala znana letalska Douglasova tvornica v Kaliforniji nov tip leteče trdnjave »Douglas B-19«. Novo letalo prekaša po svoji velikosti, oborožitvi in možnosti vztrajanja v zraku vse dozdajšnje leteče trdnjave. Novo veleletalo je celo iz kovine in je opremljeno s štirimi 18cilindrijskimi zvezdastimi motorji, od katerih vsak razvija po 2000 konjskih sil. Dolžina letala znaša 40 metrov, razpetina kril 64 metrov, višina 12,6 metrov. Skupna teža letala med poletom znaša preko 80 ton. Od tega odpade na tovor 28 ton, in sicer 18 ton na bombe, ostalih 10 ton pa na gorivo in drugo tvorivo. Leti lahko brez prestanka okoli 6100 km, brzina pa znaša preko 320 kilometrov na uro. Oborožitev še ni znana, vendar se ve, da bo opremljeno tudi s topovi kalibra 37 mm. Po potrebi se lahko letalo spremeni v prevozno letalo, ki bo moglo nositi poleg desetih članov posadke še 125 vojakov v polni vojaški opremi, torej skupno 135 ljudi.

× **Daladier in Reunaud izpuščena.** Bivši francoski ministrski predsednik Daladier in bivši francoski zunanji minister Reynaud, ki sta bila na krmilu Francije tedaj, ko je Francija napovedala vojno Nemčiji, sta bila po vesti Tassa zdaj izpuščena iz preiskovalnega zapora. Preiskava proti njima je ustavljena. Daladier in Reynaud sta bila po izpustu na svobodo opozorjena, da se bo postopanje proti njima obnovilo, kakor hitro bi se poizkušala spuščati v kako politično delovanje proti politiki zdajšnje Petainove vladavine v Franciji.

× **Smrt uglednega fašističnega veljaka na albanskem bojišču.** Uradno glasilo italijanske fašistične stranke poroča, da je padel junaške smrti na albanskem bojišču vodja šole za fašistični svetovni nazor Nicolo Giani. Pokojnik je izšel iz vrst fašistične mladine. Napisal je kopico knjig o fašizmu. Štel je šele 32 let.

× **Novo lovsko letalo.** Londonski »Daily Mail« poroča, da je Anglija naročila v Ameriki množico lovskih letal najnovejšega tipa, ki bodo izzvala v zračni vojni pravcat prevrat. Podrobnosti o izdelavi ostanejo do nadaljnjega skrivnost, vendar namigavajo, da bo oborožitev teh letal neprimerno večja kakor pri vseh doslej rabljenih lovskih letalih. Pripovedujejo, da ta letala lahko zelo dolgo časa vztrajajo v zraku brez pristanka in da se odlikujejo tudi po svoji hitrosti, ki je baje nedosegljiva. Novi tip lovskih letal predstavlja odgovor na nemške bombnike tipa Condor, ki trenutno ogražajo morskot Anglije čez Atlantsko morje. Angleži upajo, da se bodo ta letala zelo uspešno uveljavljala v borbi.

× **Italijanskim četam v Afriki manjka vojnih potrebščin.** »Völkischer Beobachter« piše: Angleški uspehi v Afriki so posledica pomanjkanja streliva in vojnih potrebščin italijanski vojski. Angleži imajo veliko premoč tudi v oklepni enotah in v preskrbovanju iz ozadja. Ob koncu aprila se bo začel v Abesiniji dež, ki bo močno oteževal angleške operacije. Razen tega pa bo vojvoda Aosta, ki zapoveduje italijanskim četam v Abesiniji, ustvaril iz nemogočega mogoče. Članek v omenjenem listu se končuje z ugotovitvijo, da zaposluje Anglija v Abesiniji 300.000 mož, ki jih ne more uporabiti nikjer drugje in da so angleške izgube znatne.

× **Ameriški prevozi pod varstvom ameriških ladij.** V zasebnem razgovoru je neki višji predstavnik ameriškega mornariškega ministrstva izjavil, da ne bo več dolgo, ko bodo ameriške vojne ladje same spremljale trgovinske ladje, ki bodo prevažale vojno gradivo, namenjeno Angliji in njenim demokratičnim zaveznikom.

× **Francozi delajo železnico čez Saharo.** Že pred mesecem dni je vlada maršala Petaina izdala naredbo, da se mora gradnja železnice preko saharske puščave takoj začeti. Načrti so bili napravljeni že pred več leti, vendar se gradnja ni začela prej. Dasi bi bila ta železnica za francoski imperij izredne važnosti, so strankarski boji gradnjo stalno zavlačevali. Vlada maršala Petaina hoče zdaj železnico čimprej dogotoviti.

× **Novo angleško orožje proti nočnim letalskim napadom** so tako imenovane zračne mine, ki jih privezane na balončke spustijo v zrak s tal ali pa jih stresajo s padali iz letal, da plavajo po ozračju nad napadenim krajem. Mina se razleti le, če se zadene vanjo letalo. Če pade na tla, je udarec preslab, da bi se razpočila.

× **Nemški napad na angleške ladje pri Kreti.** Kakor poroča Nemški poročevalski urad so nemški bombniki napadli blizu otoka Krete zelo močno zavarovan angleški konvoj,

ki je sestajal iz več oboroženih trgovinskih ladij. Po tej vesti so bile uničene tri trgovinske ladje.

× **V Ameriki bodo izdelovali velike podmornice za prevažanje blaga.** Ameriški radio je nedavno sporočil vest, da so v neki ladjedelnici v Ameriki spustili v morje prvo novo trgovinsko velepodmornico. S tako velepodmornico, ki jih bodo začeli graditi na debelo, bo mogoče prevoziti 3000 in morda še več ton tovara.

× **V Rumuniji je uvedena kazen šibanja.** Te dni je bil v Bukarešti objavljen odlok ministrskega sveta, s katerim se spet uvede kazen šibanja. Kazen bo uporabljena proti nepokornim in neubogljivim kaznjencem obeh spolov in je določeno pet do 15 udarcev z jermenom. Ta kazen pa se bo smela izvajati le v navzočnosti zdravnika.

× **Trije vlaki so zadeli drug v drugega.** Iz Tokia poročajo: Nedavno ponoči se je zgodila v bližini Osake huda železniška nesreča. Več oseb je obležalo mrtvih. 140 oseb pa je bilo hudo ranjenih. Nesreča se je zgodila, ko je vlak vozil čez neki ovinek. V istem trenutku je vanj zavozil drugi vlak. Da je bila nesreča še večja je privozil še tretji vlak. Strojevodja tega vlaka ni mogel več zavreti, vendar pa je nekoliko zmanjšal hitrost. Več vagonov se je prevrnilo v jarek ob progi in se čisto razbilo.

× **5000 indijskih žensk ne nosi več feredže.** Dopisnik nemškega poročevalskega urada pravi, da je 5000 indijskih žensk pri nekih demonstracijah v Ajmeri pred javnostjo potegnili z obrazov feredže (s katerimi si morajo mohamedanke zakrivati obraze). Ženske so svedečano izpovedale, da jih nikoli več ne bodo nosile. Neka voditeljica je poudarila, da na ta način indijske žene nastopajo proti nasilju, ki se skriva za feredžo in katero so si moški spretno izmislili, da bi ženske držali v stalnem suženstvu.

× **300 let stara hiša se je podrla.** V Brnu na Moravskem so tri hiše, ki stoje že od 17. stoletja. Vse te hiše je sprejel v svoje varstvo urad za varstvo starih spomenikov. Zdaj na pomlad bi bila mestna občina morala vse tri hiše temeljito popraviti, ker so že razpadale. V hudi zimi pa je pod eno izmed teh hiš počila vodovodna cev, zaradi česar je voda razmočila in razjedla osnovne zidove te hiše. Zdaj so se začele na hiši kazati nevarne razpoke. Županstvo je sicer takoj vse ukrenilo, da se prepreči nesreča, toda ni bilo več mogoče pomagati in se je hiša te dni sesedla. K sreči so oblastva poprej storila vse potrebno, da ni prišlo do človeških žrtev.

× **V Siriji je oživelou samoupravno gibanje.** Iz Jeruzalema poročajo, da je v Siriji, ki je pod francosko upravo, oživelou gibanje, stremeče po samoupravi. V raznih delih Sirije je nastala splošna stavka. Večina uradov in podjetij je prenehala delovati. V Damasku in drugih mestih je poslovno življenje čisto zastalo. V Damask so prišli novi oddelki francoskih čet v okrepitev tamkajšnjih čet. Vodje tako zvanega sirskega nacionalnega gibanja terjajo takojšno sklicanje narodnega prednega predstavništva, ki naj razglasi samoupravo Sirije.

× **Angleži zbirajo napadalni zbor.** Angleško vrhovno poveljstvo je ustanovilo poseben napadalni zbor. V te oddelke so bili sprejeti najboljši vojaki. Napadalni zbor se je začel že vaditi v najtežjih vojaških disciplinah. Člani tega zbora so opremljeni z avtomatskimi puškami. Znati bodo morali plavati v polni bojni opremi s puškami nad vodo, vzpenjati se po najvišjih strminah in opravljati druga teška vojaška dela.

× **Okrog 70.000 žrtev pri vseh dozdajšnjih letalskih napadih.** Podtajnica angleškega notranjega ministrstva Wilkinsonova je sporočila, kakor poroča Reuter, da je bilo doslej pri letalskih napadih v Angliji ubito skupno 28.859 oseb, huje ranjeno pa 40.166. Ena petina žrtev odpade na vojake, vsi drugi pa so civilisti. Civilni obrambni oddelki v Angliji štejejo že 1.750.000 oseb. Od tega odrade nad milijon na oddelke za civilno zaščito pred letalskimi napadi, četrta milijona na pomožne gasilske oddelke, 200.000 na pomožno policijo in okoli četrta milijona na pomožne reševalne oddelke.

Iz naših delavskih krajev

Naš simbol

Domžale

V Domžalah in okolici vladajo glede prehrane kaj čudne razmere in prosimo mero-dajno oblast, da prepreči spekulacijo z živilskimi potrebščinami. Trgovci prodajajo ječ-menovo moko po 9.50 din kg. To je izkoriš-čanje ubogega delavstva, ki s svojo plačo komaj zasluži za krompir in koruzni kruh, za fižol pa mu je ta plača prenizka. Drva so tako draga, da je mnogo delavstva celo zimo spalo v nezakurjenih prostorih. Kaj bo z delavstvom in njihovimi družinami ob tem pomanjkanju in slučaju bolezni. Ko delavec izrpa v bolniškem stanju podporo, za hra-narino in drugo, ostane brez vsakih sred-stev bolan na cesti. Zadnji čas je, da se de-lavstvu priskoči na pomoč, ker po tej dose-daji poti je tudi konec naše bodočnosti.

Kranj

Dežurne službe zdravnikov OUZD v Kra-nju bodo meseca aprila razdeljene sledeče: 6. 4. dr. Pance Pavel, 13. 4. dr. Vrtnjak Vinko, 14. 4. dr. Bežič Josip, 20. 4. dr. Bežek Josip, 27. 4. dr. Herfort Joža. Zavarovance OUZD opozarjamo, naj iščejo zdravniško po-moč ob nedeljah in praznikih pri dežurnem zdravniku samo v neodložljivih primerih.

Slov. Javornik

Meseca marca so zastopniki strokovnih or-ganizacij osebno vložili pri KID predlog za popravilo kolektivne pogodbe, s katerim pred-logom želimo doseči spremembe odnosno dopolnitve k obstoječi pogodbi. Ker zahteve strokovnih organizacij z omenjenim predlo-gom ne stremijo za povečanjem zaslužka, bo vodstvo KID gotovo upoštevalo njegove že-lje.

Loke pri Zagorju

Gasilska četa na Lokah je začela zbirati prispevke za novi rešilni avto in so vsi pri-spevki dobrodošli; prosimo vse rudarje, naj ne odklanjajo prošnji in naj vsak prispeva po svoji moči za to veliko socialno ustanovo.

Tudi pri nas smo proslavili slavnostni dan, ko je prevzel vodstvo države v svoje roke naš mladi kralj Peter II. Zastopana so bila vsa društva, ki so podala smernice za vse naše delo v bodočnosti. Čuvali bomo to, kar so pridobili s krvjo naši predniki.

Holmec

Med nami delavci mora vladati odslej slo-ga po geslu: vsi za enega, eden za vse.

Izvedeli smo, da je imela naša občina v Prevaljah razgovor, po katerem bi kmetje ubogemu delavstvu lahko prodajali liter mleka po din 5. Mi delavci svetujemo tej občini, da naj raje pogleda občinske ceste, po katerih ni izključena smrtna nevarnost, ako se voziš ponoči po njej. Videl sem ubo-gega voznika, ko se mu je prevrnil težko natovorjen voz s hlodi na razdrapani cesti in zato svetujemo občini, naj raje popravi ceste, cene mleku pa naj pusti pri miru.

G. L. P. opozarjamo na dostojnost in ob-našanje napram delavstvu. S takšnimi be-sedami, kakor smo jih zadnjič slišali od tega gospoda, se delavstvo ne bo pridobilo. Mi pravimo, da mora biti stanovanje na razpo-lago tudi za rudarje, ako je prazno.

Članstvo opozarjamo, da čim prej poravna članarino, ker moramo napraviti obračun!

Vevče

V ponedeljek se je vršila II. poravnalna razprava med Združenimi papirnicami Vevče, Goričane in Medvode in delavstvom za zvi-šanje plač. Razprava je bila zaključena kot delno neuspešna zaradi tega, ker podjetje ni pokazalo niti najmanjše volje do tega, da je sploh pripravljeno dati kako zvišanje, če-

prav svoje odklonitve ni moglo utemeljiti s tehtnimi razlogi ali pa celo s finančno ne-sposobnostjo družbe.

Pri podjetju smo opazili svojevrsten pri-mer, ko je na svojem običnem zboru javno izkazalo 8% izplačilo dividend, torej zviša-nje od lanskega leta. V istem času je delav-stvo prejelo razmeroma majhno povišanje mezd in so se odigravali prav gotovo pri-meri, da v marsikateri delavski družini ni bilo kruha. Ugotoviti je treba, da v teh časih nacionalni in narodno obrambni interesi za-htevajo, da se delavstvu prejemi prilagodijo življenjskemu standardu, pa čeprav bi se morali podjetniki odreči dividendam. Ako nekaj delničarjev v enem letu ne prejme dividend, njih eksistenca s tem ni ogro-žena, eksistenca delavca in njegove družine pa je.

Podjetje ima možnost, da v primeru, ako pokaže res dobro voljo, ustreči delavskim težnjam v mejah možnosti, pristane na raz-sodišče. Delavstvo upa iti pred razsodišče zato, ker ve, da so njegove zahteve upra-vičene, kakor tudi zato, da ima podjetje fi-nančne možnosti, da delavstvu v vsem ob-segu ustreže.

Procedura pri mezdnih gibanjih

Več mezdnih gibanj delavstva je v teku. Rudarji, stavbinci, tekstilci, papirničarji in kovinarji v raznih podjetjih zahtevajo višje mezde. Vse poravnalne razprave pa, ki so se dosedaj vršile, so se končale brez uspeha.

Na poravnalnih razpravah se dogaja, da delodajalci načelno nočejo razpravljati o po-višanju mezd. Pri tem se jim pa ne zdi niti vredno, da bi svoje odklonilno stališče tudi resno in stvarno utemeljili. Mislijo, da je do-volj, če se skrijejo za splošnimi in širokimi razlaganji o stanju narodnega gospodarstva, ki da menda ne prenese nobenega povišanja mezd. Seveda prikažejo stanje narodnega go-spodarstva v najtemnejših barvah, vendar pa pri tem tako razblinjeno, da je podrobna razprava o iznešenih trditvah nemogoča. Za vsakogar je jasno, da na poravnalnih raz-pravah zastopniki delodajalcev nimajo dru-gega namena, da brez posebne utemeljitve jasno in odločno povedo, da mezd ne zvišajo.

Do sedaj je bila na poravnalnih razpravah v navadi procedura, da vsaka stranka ute-melji svoje predloge. To je tudi v redu. De-lavci povedo, kakšne predloge imajo za zboljšanje delovnih pogojev in obenem n. pr. tudi utemelje, zakaj morajo dobiti zvišane mezde, da bodo zaslužili toliko, kolikor naj-manj potrebujejo za življenje. Delodajalci navadno ne ugovarjajo, da bi bilo z ozirom na draginjo potrebno zvišanje mezd. Ven-dar na zvišanje mezd ne pristanejo, ker trdi-jo, da narodno gospodarstvo ne prenese no-bene obremenitve več. Če se delavcem po-sreči dobiti točne podatke o stanju podjetja radi katerega se vrše pogajanja, potem nave-dejo tudi te podatke in skušajo utemeljiti, da je navzlic izlaganjem o težavah narodnega gospodarstva dotično podjetje vsled visokih dobičkov v stanju, da zviša mezde. Zastop-

V zastavi naš lipov list, simbol krvi je naše, kladivo to in njegov švist, simbol moči je naše. Pero počez je znak duha, da um naš vlada do neba.

Zastava naša vodi nas, in kaže pot do bratstva, naj vihra vojne gre čez nas, ne stre nas val sovraštva. V vihuri bojni je propast, a delo mirno nam bo v čast.

Zato stojimo kakor zid zbrani okrog zastave, ta zid je živ, nikdar prebit, ker v delu išče slave. Pero in kladivo, prava ščit nas vodi v nove zarje svit.

niki prizadetega podjetja navadno zanikajo vse podatke, ki so jih navedli delavci, češ da podatki niso točni in da jih delavci sploh dobiti niso mogli, ker ve zanje le podjetje.

Po teh medsebojnih izlaganjih delodajal-cev in delodjemalcev pride poravnalna raz-prava na mrtvo točko. Kar ena stranka trdi, druga zanika. Ker je uspeh poravnalne raz-prave odvisen od sporazuma obeh strank, vsled nasprotnih stališč pa do sporazuma ni mogoče priti, ker so prišli delodajalci na raz-pravo že z namenom, da se ne pogoje, je po-ravnalna razprava kot neuspela zaključena.

Zastopnik oblasti, ki predseduje poravna-lnim razpravam je le posredovalni člen med obema strankama. V njegovi kompetenci ni, da bi razsodil, katera izmed strank ima prav in katera izmed strank je navedla take do-kaze in primerne predloge, da bi se jim mo-ralo ugoditi. Mislimo, da današnji čas nujno zahteva, da se tozadevna zakonita določila spremene in da bi bilo neobhodno potrebno, da oblast tudi razsodi, če so poravnalne raz-prave niso uspele, kako se naj spor med de-lodajalcem in delodjemalcem reši. Nemogoče je, da bi bilo še naprej le dobri volji delo-dajalcev prepuščeno, ali ustrežejo zahtevam delavstva ali ne.

Važno bi bilo tudi, da bi imela oblast mož-nost, da se sama prepriča o stanju podjetja, v katerem je nastal mezdni spor in da se v slučaju, če delodajalec trdi, da mu iz go-spodarskih razlogov ni mogoče povišati mezd, sama prepriča ali je gospodarsko stanje delo-dajalca res tako, da je vsako povišanje mezd nemogoče.

Dosedanji način reševanja mezdnih spo-rov bi bilo temeljito reformirati. Duh novega časa naj bi se tudi v tem pogledu uveljavil.

DOBRO ZNAMENJE

Zdravnik: »No, kako se kaj počutite da-nes?«

Bolnik (zelo bogat): »Mislim, da mnogo bo-lje, gospod doktor.«

Zdravnik: »Iz česa pa to sklepate?«

Bolnik: Vsi sorodniki, ki so me danes obi-skali, so odhajali zelo potrti...«

DOKAZ

Boltežar sedi pri kosilu in se iz raztrese-nosti igra s posodico za sol. Tega pa njegova žena ne prenese.

»Pusti vendar sol pri miru! Igranje s soljo prinaša nesrečo.«

»Beži no! Kaj res to verjameš?«

»Seveda.«

»Ne bodi no tako starokopitna!«

»Ti si osel!«

»Ti pa koza!« ji odvrne mož.

»No, ali zdaj vidiš, da je igranje s soljo usodno?«

Tovariš in priiateli

ali si pridobil za „Novo Pravdo“ že vsaj enega novega naročnika?

RADIO

Ljubljana

od 6. do 13. aprila

Nedelja, 6. aprila: 8.00: Jutrnji pozdrav. — 8.15: Instrumentalni dueti: klavir in harmonij. — 9.00: Napovedi, poročila. — 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz frančiškanske cerkve. — 10.15: Verski govor (dr. Gvidon Rant). — 10.30: Mandoline in balalajke (plošče). — 11.00: Havajski trio in tercet sester Finkovih (pri klavirju prof. Mihelčič). — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.02: Koncert operne glasbe (Ivanka Ribičeva, Mila Kogejeva in radijski orkester). — 16.30: Prosvetno delo Zveze fantovskih odsekov (dr. Franc Blatnik). — 17.00: Kmetijska ura: Gospodarska navodila in tržna poročila. — 17.30: Koncert Akademskoga pevskega kvinteta. — 18.15: Godbe na pihala (plošče). — 19.00: Napovedi, poročila, objave. — 19.30: Ura slovenske pesmi in besede: V spomin skladatelju Josipu Kendi. Sodelovali bodo: Albin Lajovic (predavanje), Ivan Kenda (klavir) in radijski komorni zbor. — 20.30: Radijski orkester. — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Pisano polje (plošče).

Ponedeljek, 7. aprila: 7.00: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12.00: Zvoki iz Španije (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14.00: Poročila, objave. — 17.30: Komorna glasba za pihala. — 18.10: Duševno zdravstvo (dr. Anton Breclj). — 18.30: Plošče. — 18.40: Mesečni slovstveni pregled (prof. Fran Vodnik). — 19.00: Napovedi, poročila, objave. — 19.25: Nacionalna ura: Zagreb govori. — 19.40: Plošče. — 20.00: Koncert operne glasbe (Ksenija Vidaličeva, Ivo Anžlovar in radijski orkester). — 21.30: Slavnolisti (plošče). — 22.00: Napovedi, poročila.

Torek, 8. aprila: 7.00: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12.00: Vaški umetniki (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.02: Jugoslovanski spored (radijski orkester). — 14.00: Poročila, objave. — 14.15: Šolska ura: Venček planinskih pripovedk — dvogovor s petjem (vodil bo Janko Sicerl). — 17.30: Pisan spored radijskega orkestra. — 18.40: Znanost in naša obleka (dr. Miroslav Adlešič). — 19.00: Napovedi, poročila, objave. — 19.25: Nacionalna ura: Slovenski tabori (prof. Franc Koblar). — 19.40: Plošče. — 19.50: Vzgojna posvetovalnica (Vida Peršuhova). — 20.00: Uvodna glasba (plošče). — 20.15: Ivan Robida: Rože ob poti. Dramska pesnitev v petih slikah. Izvajali bodo člani radijske igralske družine. — 21.30: Iz starih časov (plošče). — 22.00: Napovedi, poročila.

Sreda, 9. aprila: 7.00: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.02: Iz Dvořakovih skladb (plošče). — 14.00: Napovedi, poročila. — 17.30: Josip Suk: Godalni kvartet v B-duru (plošče). — 18.00: Mladinska ura: a) Kako nastane šolski zvezek (reportaža iz tovarne Ivana Bonača v Ljubljani). b) Naše jadralno letalstvo (Janko Colnar). — 18.40: Najdbe iz kamene dobe na Vinomeru pri Metliki (dr. Rajko Ložar). — 19.00: Napovedi, poročila, objave. — 19.25: Nacionalna ura: Vojaška oddaja. — 19.55: Plošče. — 20.00: Prenos iz ljubljanske opere (v prvem odmoru glasbeno predavanje Vilka Ukmarja, v drugem odmoru napovedi, poročila).

Četrtek, 10. aprila: 7.00: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12.00: Virtuoz (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14.00: Napovedi, poročila. — 17.30: Slike iz Rima (plošče). — 18.00: Zbor orglarske šole. — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf

Kolarič). — 19.00: Napovedi, poročila, objave. — 19.25: Nacionalna ura: Beograd govori. — 19.40: Plošče. — 20.00: Pergolesi: Stabat Mater (Prenos iz velike filharmonične dvorane). Sodelovali bodo Valerija Heybalova, Franja Golobova in komorni orkester (dirigent Samo Hubad). — 21.00: Koncert radijskega orkestra. — 22.00: Napovedi, poročila.

Petek, 11. aprila: 7.00: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12.00: Haydn: Simfonija v d-molu (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14.00: Napovedi, poročila. — 14.10: Turistični pregled: Velika noč v hribih in dolinah, pa tudi v podzemskem carstvu. — 19.00: Napovedi, poročila, objave. — 19.25: Preludiji in melodije (plošče). — 20.00: Prenos postnih pesmi iz stolnice. — 20.30: Haydn: Sedem Zveličarjevih besedi na križu (godalni kvartet). — 21.15: Resni koncert ra-

Družina

Delavec nam piše:

Daj nam danes naš vsakdanji kruh, Gospod!

Družine skozi dneve, mesece in leta ponavljajo v molitvi izrečeno prošnjo. Za vsakdanji kruh prosijo oni, ki ga imajo dovolj in tudi tisti, ki ga kljub večnim prošnjam in molitvam niso nikdar deležni, vsaj nikdar toliko kot bi ga bilo potrebno za vsakdanje preživljanje. Nimajo hrane, temveč na tem svetu pekel, dasi so vsakdanji kruh zaslužili ne enkrat, ne dvakrat, ampak tisočkrat. Mnogo lepih misli sliši človek, še več jih čita v časopisih, knjigah in povsod. Besede res lepo in živo izražajo sočutje do bednih in trpečih. Ni moj namen, da brutalno odbijem in ovržem vse te izrečene besede. Brez dvoma je v njih nekaj resničnega sočutja, nekaj resnične ljubezni, kajti vse življenje, vse, kar je človeškega, vendar ni laž. Upajmo, da je tudi v našem javnem življenju ostalo še nekaj, vsaj trohica poštenja in pravega smisla za resnico. Nad našo zdravo mladino vsaj ne smemo izreči takih obsodb, kajti ona si baš v teh odurnih časih utira pot v javno življenje in si bo morala s svoj poštenostjo in z idealizmom osvojiti vse točke našega javnega življenja. O mladini dovolj!

Rekel sem torej: Mnogo lepih misli sliši človek in še več jih čita. Pa mislite, da je to dovolj? Vsaka misel naj si bo še tako zdrava in upravičena, nima nikake vredno-

dijskega orkestra. — 22: Napovedi, poročila. **Sobota, 12. aprila:** 7.00: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12.00: Praznični zvoki (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14.00: Poročila, objave. — 17.00: Prenos procesije Vstajenja od cerkve sv. Petra. — 17.40: Orgelski koncert iz cerkve sv. Petra (prof. Pavel Rančigaj). — 18.30: Nadaljevanje prenosa procesije. — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.03: Debussy: Nokturni, simfonična suita (plošče). — 19.30: Beseda k prazniku. — 19.40: Händel: Zbor Aleluja iz oratorija »Mesija« (plošče), Händel: Glej luč božjo, Smetana: Libuša, slavnostna uvertira. — 20.00: O zunanjih politikah (dr. Alojz Kuhar). — 20.30: Zbor iz župne cerkve na Viču. — 21.15: Radijski orkester. — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Brahms: IV. simfonija v e-molu (plošče).

sti, ako nam manjka iniciativnosti, da isto realiziramo. Niso dovolj besede, posebno ne v danšnjih težkih časih, kajti vsaka taka izgovorjena misel nosi soodgovornost za posledico. Od misli do dejanj bi moral biti samo en korak, nič več. Komur je dano pravilno misliti in ne uravnava po dobrih zamislih in spoznanjih svojega življenja, je ne samo slabič, temveč tudi krivec zla. Vsi, ki se danes zavedajo, da ni nekaj v redu in to celo sami priznavajo in o tem tudi razpravljajo, pa zavestno ali podzavestno drugače delajo, so odgovorni za svoja dejanja pred ljudstvom. Ti netijo nezadovoljstvo med bednimi in trpečimi namesto, da bi jim pomagali vrniti mir v njihova srca. Ako hočejo biti ljudje socialni, morajo biti socialni ne v besedah, ampak v dejanjih. Sama razglabljanja in debate še niso dovolj. Moramo biti na jasnem in potem bo ves problem enostavnejši kot se nam zdi. Odprite srca in ljubezen do bližnjega, da boste spoznali veličino človeškega dostojanstva. Dajte mesta tej ljubezni v vseh srcih!

Ljubezen do bližnjega je zakon, ki bi moral biti za vsakogar izmed nas najvažnejši, pa je ravno nasprotno. Zakon o ljubezni je najbolj odrinjen iz javnega življenja. Ta zakon je najbližji resnici in je sam prava resnica. Kdor se upira dati mesta temu prirodni zakonu, se upira spoznanju resnice, t. j. pravemu resničnemu življenju. Kdor se upira sprejeti v se to dogmo, vselej laže, kadar govori o ljubezni do družine, naroda in države. Beži pred vsako najmanjšo odgovornostjo in spoznanjem najsvetlejšega »pred resnico«.

Iz življenja londonskega prebivalstva pod zemljo

London je od začetka zdajšnje vojne moral prestatati že mnoge letalske napade. Spočetka so Londončani mislili, da so proti letalskim napadom dovolj zavarovani. Ko so prišli najhujši letalski napadi, je na sto tisoče Londončanov moralo v podzemsko skrivališča, kjer so morali prebiti ne le ure, temveč včasih cele dneve in noči. Tista prvotna podzemsko skrivališča so bila navadno brez vsake udobnosti. Danes pa je to že čisto drugače.

Mnogo krvi in človeških življenj je veljalo, preden so bile storjene napake popravljene. Letos so zgradili globoko pod zemljo primerno zaklonišča, kjer je prostora za najmanj pol milijona ljudi. Ko so bila ta nova zavetišča narejena in opremljena, so se ljudje iz starih nezadostnih zavetišč lahko selili v nova. V novih zavetiščih je za 500.000 ljudi postelj. Zdaj pa v teh podzemskih luknjah delajo še posebne sobe, v katerih bodo bivalne cele družine. Tako bo tudi v zavetišču poslej vsaka družina sama zase.

Istočasno so v 13.000 javnih zavetišč napeklili kurjavo. Dalje so napravili pod zemljo 2000 kantin, ki pripravljajo noč za nočjo tople jedi in pijačo za četrto milijona ljudi. Tudi bolnišnice so si zgradile posebna zavetišča. Pri tem so poskrbele, da so zavetišča za

nalezljivo bolne čisto ločena od zaklonišč za druge bolnike. Vse londonsko prebivalstvo ima zdaj pod zemljo na razpolago 500 operacijskih dvoran, kjer neprestano vsako noč čaka 200 zdravnikov. Vsa večja zaklonišča imajo poleg tega še sama zase urejene potrebne zdravniške službe.

Nočni letalski napadi na London pa so imeli še drugo posledico. Začelo se je čisto novo družabno življenje. V zakloniščih, kjer se noč za nočjo shajajo eni in isti ljudje, so izvolili posebne odbore, ki morajo skrbeti za red in mir, pa tudi za zabavo in prehrano soprebivalcev.

Glede prebivalstva in njegove zaščite je treba omeniti le to: 19 odstotkov vsega londonskega prebivalstva je v enem ali drugem zavetišču vsako noč deležno vedno iste postelje. Dalje je v Londonu 61 odstotkov ljudi, ki imajo že svoja zanesljiva zaklonišča v hišah, kjer prebivajo in pa na vrtovih hiš. Za te javna oblastva ne skrbijo. Ostane še kakih 20 odstotkov prebivalcev, ki pa žive po vani zunaj Londona, kjer ni velikih stanovanjskih hiš in velikih vojašnic, temveč le hišice z vrtovi. Teh hišic pa letala navadno ne napadajo.